

מהדורת 'קדן טללי ברכה'

שנה ט' (תשפ"ה)

אוצר פניני גאוני הדורות והחסידות

♦ ראה ♦

מאמדים נבחרים משכיות חמדה, שווים לכל נפש
מכוונים ומדוממים בכתבם וכלשונם מתוך הספרים הקדושים

זהר הקדוש המבואר

הכתר והכבוד

בהוצאת ישיבת "אביד יעקב"
מוסדות "אור מאיר ושמחה" נהריה
ע"ש כ"ק אדמו"ר רבי מאיר אביחצירא זיע"א

יד | כח התורה
להפך קללה לברכה
מילתא חדת'א - מילתא דפליאה

יב | ואתן הודאות ושיר אומרה
ניצוץ אורה חסידי לפרשת השבוע
ספיר ויהלום

א | ספרי חסידות מביאים
גישמאק ומתיקות
אוצר פניני החסידות

העלונים: אביד יעקב • מילתא חדתא • ספיר ויהלום • ובחרת בחיים • מכתלי בית הדין • מגדנות

נושאים בפרשת ראה

סמיכות הפרשיות

חדושי הרי"ם

רבי יצחק מאיר מגור זיע"א

הפרשיות שקדם ראש השנה מסיעות לאדם ביראת ה'

יש לשבח השבתות והסדרות קדם ראש השנה, שהסדרות בעצמם פועלים לאדם ועוזרים אותו כל סדרה וסדרה לעמל ש'לה. דהיינו פרשת עקב פועל לשמע, ופרשת ראה פועל לראות, ופרשת שופטים פועל להרית ביראת ה', ועל דרך שנגמר (ישעיה יא ג) 'לא למראה עיניו ישפוט' רק 'והריתו ביראת ה'', וזהו הטהרה, וטהרה היא הריח, כמו שאיתא (סוטה מט.) מיום שבטלה טהרתן של ישראל נטלה טעם וריח:

פתוחי חותם

רבי יעקב אביחצירא זיע"א

סמיכות פרשיות עקב - ראה, רמז שלא יתעסק בהנאות העולם החמרי החולף

יש לרמז מלת עקב הנאמרה בפרשה הסמוכה לה (לעיל ז יב) עם מלת ראה, וכך אומר, ראה עקב, כלומר, אל תתעסק בהבלי העולם הזה שהוא עולם עובר, תן עיניך בעולם הבא שאותה הולך לו שהוא עולם קבוע, שאין טפשות יותר מזה שמבקש הנאה שאינה מועלת לו לבסוף, שהרי מניחה והולך לו, ומה הנאה יש לו בזה.

לכן העקר הוא כי מה שמבקש האדם הוא הדבר שיהנה ממנו, אבל הדבר שאינו נהנה ממנו מה תועלת יש באסיפתו. לזה אמר ראה עקב, דהיינו, ראה האחרית שהיא עקב שהוא עולם הבא, לזה צריך אתה לקבץ הנאה ולראות מה יהיה בסוף:

רמז נוסף על חמר פגם העונות

עוד יש לרמז על פי מה שכתב רבנו הארי"י ז"ל (עץ חיים שער לד פ"א) דעל ידי עונות יורדים רגלי שכינה אל הקלפות, וכמו שנגמר (משלי ה ה) 'רגליה ירדות מות'.

וכשהפגם מגיע לעקבות השכינה, גם עיניה מגיע להם הפגם, דכמקרה הרגלים יקרה לעינים. ועל דבר זה תסתמר שערות האדם, אשר על ידי מעשיו הרעים עושה פגם גדול בזה בשכינת עצנו.

ואפשר דלזה פון דוד המלך עליו השלום באמרו (תהלים טו ח) 'שויתי ה' לנגדי תמיד כי מימיני בל אמוט', כלומר, הייתי נזהר בכל עת מלחטא משום דאני יודע הפגם שמגיע לשכינה בזה ועל זה אני שומר עצמי מלחטא, וזהו 'שויתי ה' שהיא השכינה 'לנגדי תמיד', שלא לפגם בה, ולפיכך 'כי מימיני בל אמוט'.

וזהו שאמר עקב ראה, דהיינו, השכינה שהיא אנכי, שמר עצמך שלא תגרם על ידי חטאך שתוריד רגליה אל הקלפות, כי לא די שברגליה בלבד אתה פוגם, דע לך שגם בעיניה אתה פוגם.

וזהו עקב ראה אנכי, דהיינו, עקבים והראיה של אנכי שהיא השכינה, דע לך שאם אתה חוטא אתה פוגם בהם, לכן השמר לך ושמר נפשך מאד בכל מידי דאזהרה:

העבודה בחדש אלול

פתגמי אוריתא

רבי מרדכי ישכר בער מפייטסבורג זיע"א

נחיצות הלמוד בספרי מוסר וחסידות בחדש אלול

ראה אנכי נתן לפניכם היום (יא כו). 'ראה' לשון הרה, הקדוש ברוך הוא נותן לנו באופן תמידי הכח לשוב בתשובה שלמה, אמנם מה שמטל עלינו לעשות זה להתמקמה ולהשקיע את עצמנו באלול עם עכוב כדבעי ובתשומת לב ראוי, לא כמציאות אנשים מלמדה באופן שטחי, ולבקש על זה מאת השם יתברך, ולעשות השתדלות.

יראת שמים אינה באה מעצמה

דבר זה ברור שלא יתכן שהיראת שמים תבוא מעצמה אם מחזיקים עינים פתוחות כשהולכים ברחוב, יראת שמים אינה שוכנת בלב אדם אם לא פותחים חס ושלום ספר קדש, אם לא לומדים תורה - ובעקר אם לא לומדים ספרי מוסר ויראה [חסידות] בכל יום - לא יתכן שיהיה לאדם יראת שמים.

ספרי מוסר משברים כח היצר

וריקא בעיניו גם ספרי מוסר וגם ספרי חסידות, שהספרי מוסר משברים כח היצר, כמו שכבוד קדשת מרן אבי אדוני ז"ל השיב לי בצעירותי כששאלתיו איזה ספר מוסר ללמד, תלמד שערי תשובה

לרבנו יונה וייל סי שנייט אריין לפי זה חותך - מדבר דברים פדרבנות ללא פשרות, וספרי מוסר כאלו מסגלים ביותר לעזיבת החטא.

ספרי חסידות מביאים גישמאק ומתיקות

אמנם בנוסף לספרי המוסר צריך ללמד ספרי חסידות ולהתבונן בהם, שבנוסף שמבטלים כח היצר הרע, הם גם מרוממים כח היצר טוב, ונותנים לו הכח להיות המוליך והמביא בלבד של אדם, להיות הבעל הבית, הספרי חסידות מביאים את הגישמאק והמתיקות.

כשאדם לומד ספרי חסידות הוא רואה ומבין כיצד בכל פעולה טובה שעושה הוא גורם תקונים גדולים ונחת רוח גדול להקדוש ברוך הוא, ועל ידי זה יש לו הנאה גדולה מעזיבת החטא, וקיום המצות. ונמצא שמלבד מה שהרויח בגוף עזיבת החטא דהיינו שמנע עצמו מהפסד, נמצא עוד משתפר בשכר זה של 'עולמך תראה בחיך' (ברכות יז).

כבר בעולם הזה, זוכה לראות פרות גדולים מעבודתו, בחינת שכר מצוה בהאי עלמא, איזה טעם נפלא יש לו כשיודע מסכתא, איזה טעם טוב ונפלא הוא שאני יהודי ואני יכול לעסוק בתורתו של הקדוש ברוך הוא, איזה טעם טוב יש כשאני יכול לומר נשמת, ולהתפלל בכל יום כמו שיהודי צריך להתפלל להקדוש ברוך הוא, וכן על זה הדרך:

לקוטי שיחות

רבי מנחם מענדל מליובאוויטש זיע"א

עבודת חדש אלול - התמסרות להקדוש ברוך הוא

איתא בפרי עץ חיים ש'להויה ויאמרו לאמר אשירה' (שמות טו א) ראשי תבות אלול. וצריך להבין: א, מהי השיכות דענין זה לחדש אלול? ב, מה פרוש תבת 'לאמר'? פרוש תבת 'לאמר' בכל מקום הוא - לומר לזולת, אבל, כיון שכל בני ישראל היו שם, איך מתאימה כאן תבת 'לאמר'?

אלא, 'לאמר' כאן פרושו לדורות, שבכל דור ודור יהיה אשירה להויה פי גאה גאה. באשר יהודי אוהז באשירה להויה - אזי גאה גאה, וכדברי הפירגום 'אתגאי על גיותנאי'.

כי הלמוד היה לו לרעה חס ושלום פנ"ל. אך כשהיה בית המקדש קיים, היה היראה בשלמות כל היום, כמו שנאמר (תהלים יט ב) 'יראת ה' טהורה עומדת לעד', רצה לומר כשהיא עומדת לעד אזי היא טהורה. ולזה נקראת ירושלים ירא שלם, שהיתה היראה בשלמות תמיד.

וזה שנאמר כאן למען תלמד ליראה את ה' כל הימים, שהיה חופף עליך יראת ה' אחר הלמוד כמו קדם הלמוד, כל תמוט לנצח:

היכל הברכה

רבי יצחק יהודה יחיאל מקומאנא זיע"א

מעשה נשגב בהרב הקדוש רבי משה מסאמבור זיע"א

ושאל דודי מורי ורבי הרב רבי משה [מסאמבור זיע"א] את אחיו דודי הקדוש מורי ורבי רבנו צבי מזידיטשוב, שבגלותו היה עוסק באיזה משא ומתן, והלך בכפר ועסק עם הגוים במשא ומתן, ואחר כך הלך להתפלל מנחה ונדלק בו רמ"ח אבריו בהארה גדולה עצומה, ותמה מהיכן השיג זה, וירא לנפשו דילמא זה טעות מקלפות נגה, עבודתו בטעות.

ושאל את אחיו רבו מה זה. והשיב: מה זה אהה מתמה אחי, כשאפה הולך בשדה ובכפר בין הגוים במחשבות קדושות, כל הניצוצין שיש בדומם צומח חי מדבר, הפל נדבקים בך ונתפררים אצלך לטוב, והם נדבקים בך וממשיכים לך אור וטעם חדש שלא טעמת מימך:

וצריך לדבר לפעמים עם בני אדם או לסחור סחורה ודומיהן – על בן צריך האדם לעשות לעצמו נתיבות ושבילין שגם בעניני עולם הזה יהיה בהם בדבקוהו יתברך שמו.

באור הכתוב 'השמר לך פן תעזב את הלוי' על דרך הנ"ל

וזה פרוש הכתוב השמר לך פן תעזב את הלוי (יב יט), רומז לדבקוהו, ועל ידי מה יוכל לקיים זאת ולדבקה בו, ומפרש הפסוק והולך, כל ימיו על אדמתו, דהינו שתמשיך מבהירות עליון, 'על אדמתך' לעניני העולם הזה, ויהיה מקשר תמיד בהבורא ברוך הוא. עד כאן דבריו:

תפארת שלמה

רבי שלמה מדומסק זיע"א

אין די להכין עצמו ביראה ואהבה קודם הלמוד והתפלה אלא גם בלכתו לעסקיו הגשמיים ישאר ביראה והכנעה

למען תלמד ליראה את ה' אלהיך כל הימים (יד כג). התורה מורה לנו דרך הישרה בתורה ועבודה שיהיה כיתד שלא תמוט, כי מדרך האדם כשעומד בבקר לבבו הוא כחרס הנשבר, ומשתוקק להכין עצמו אל התורה והתפלה, ולכבו בוער כאש להכה בעצם האהבה לפתח פיו, והוא שפל בך בעצמו טרם גשתו על התורה והתפלה.

אולם אחר הלמוד כשפונה אל עסקיו לאכל ולשתות ולעסק בצרכיו, נשכח מלוח לבבו והוא מתגאה ורם לבבו על אשר כבר למד ומי כמהו מורה, נמצא

והיגו, דאף שישנם ג' יותנא', שהם השרים שלמעלה, הנהגת הטבע על-פי סדר ההשתלשלות, מכל מקום, כשהיגודי מוסר את עצמו להקדוש ברוך הוא, מבטל הקדוש ברוך הוא עבירו את כל העולם יחד עם השרים, שפלים נמצאים תחתיו.

וזהו העבודה דאולול: 'ויאמרו לאמר אשירה לה' – להתמסר להקדוש ברוך הוא, שנהו ענין התשובה, והרומז תשוב אל האלקים' (קהלת יב ז), אשר כפעל יוצא מזה באה גם התנועה ד'אשירה'.

ותנועת ההתמסרות להקדוש ברוך הוא פועלת גם על יהודי נוסף – 'ויאמרו לאמר', ואמירה לדורות. ואזי 'כי גאה גאה', שנעשה בעל-הבית על העולם, 'עבד מלך – מלך' (רש"י בראשית טו יח), עבד של הויה, ש'מלך גאות לבש' (תהלים צג א) (ח"ב עמ' 379-380)

דבקות הבורא בעסקי העולם הזה

אור לשמים

רבי מאיר מאפטא זיע"א

על האדם לעשות לעצמו נתיבות ושבילין להדבק בהשם יתברך גם בעת עסקו בעניני העולם הזה

אפרש מקדם פרושו של כבוד אדמו"ר מורנו הרב יעקב יצחק וצלה"ה מלובלין, כי צריך האדם להיות תמיד בדבקות הבורא ברוך הוא, אבל היאך יוכל לעשות כן, הלא הוא בעולם המעשה,

פרשת ראה

בעצמו מקבל שש ברכות, וזה המפיסו וזכה לאחת עשרה ברכות.

ומדוע הדבר כן, משום שזה חזק את נפש חבירו. כי עקר החשיבות הוא לומר ליהודי מלה טובה, ולהיות מסגלים להאזין לו, הינו למצוקותיו, וסוריו ועגמות נפשו.

וכדכתיב את הברכה אשר תשמעו, להיות יכולים לשמע את הזולת, מעגמת נפשו, להתענג במצבו, ולהקשיב לקולו לידע מה יכול לעזור לו ולסייע בידו - בזה מחיה נפשו ממש.

ומהדברים הללו תדע: עד כמה חשוב לרומם ולעודד יהודי - עוד יותר מנתינת צדקה, שהרי בזה הוא מחזק לבבו ונפשו השבורים, יותר מאשר בצדקה

המקבלים, הוא בחינת צירי, שנצטיר האור לפי בחינת הפלי וכו'.

וזה שכתוב ראה אנכי נתן 'לפניכם' דיקא, כי למעלה [הוא] בבחינת קמץ, שקמץ וסתים. אבל לפניכם למטה, נצטיר האור לפי בחינת הפלי (ח"א סימן לה):

את הברכה אשר תשמעו (יא כז)

מבשר טוב

רבי בן ציון מביאלא זיע"א

החסד הגדול ביותר להאזין צערו של חברו שבוזה מחיה נפשו

דין נתינה מתוך סכר פנים יפות, שונה מסתם נתינת צדקה, והברכות שמקבלים על זה הם שונים, שהנותן

ראה אנכי נתן לפניכם (יא כז)

לקוטי מוהר"ן

רבי נחמן מברסלב זיע"א

ההשפעה הבאה למעלה מצטירת כפי הכנת האדם

זה הוא כלל גדול, כי מפי עליון לא תצא (איכה ג לח), כי אם אור פשוט. אך לפי בחינת פלי המקבל את האור כך נצטיר האור בתוכו, אם הפלי הוא בשלמות אזי הוא מקבל בבחינת מאורות מלא, ואם חס ושלום הפלי אינו בשלמות, אזי הוא מקבל בבחינת מארת חסר ואו, כמו שכתוב (משלי ג לג) 'מארת ה' בבית רשע'.

וזה הוא "צדיקים ילכו בם" וכו'. כי אור הפשוט הבא מלעיל, הוא בחינת קמץ וסתים, אך לפי בחינת הפלי

מחנה שכניה, שעל ידי עסק התורה שעוסק בה לשמה ועל ידי מצות ומעשים טובים שיעשה לשם שמים נבראים מלאכים טובים פידוע. וכן חס ושלום בהפך, כשעושים מעשים אשר לא יעשו נבראים מלאכים רעים ונעשים חילות הסטרא אחרא.

והגורם לזה או לזה הוא, אם תמיד האדם משים ה' נגד עיניו ויודע בברור שהוא משגיח בו בכל פרטיו ומתירא ממנו, בזה בודאי יבוש ויפלא ולא יסור מאחרי ה', וכמו שאמר דוד המלך עליו השלום (תהלים טז ח) 'שוייתי ה' לנגדי תמיד כי מימיני בל אמוט'. ואם מסיר מסוה הבושה מעל פניו ואינו חושב בהשגחתו יתברך שהוא משגיח בו, בזה נמסר ביד הסטרא אחרא ונשקע בכל מדות רעות.

והנה 'עין' עם הכולל גימטריא סמא"ל, לרמז דאם האדם שומר עיניו מראות ברע, הרי הוא משים ה' נגד עיניו ובזה לא יש לסמא"ל שליטה עליו, ואם עיניו פקח לראות ברע, הרי נתן שליטה לסמא"ל שהוא גימטריא 'עין', ונמסר בידו ועושה בו כרצונו:

הרמז בפסוקים

וזהו שאמר **בנים אתם לה' אלהיכם**, מזוהר משה רבנו עליו השלום לישאל ואומר, דעו כי אתם בנים לה', וכמו שהבן נותן פח באב ועוזרו גם אתם בן, וכמו שאמר דוד המלך עליו השלום (שם סח לה) 'תנו עז לאלהים'. וכיון שפך הוא, השמרו מאד לנפשותיכם שלא תתעו מדרך השכל ותעשו בהפך ותתנו פח לסטרא אחרא, והחילות (שהיי) [שהיה] לכם לעשות בסטרא דקדושה תעשו אותם בסטרא אחרא, וזהו לא תתגדדו, דהינו, לא תעשו גידודים שהם חילות לסטרא אחרא. ולא תשימו קרחה בין עיניכם, כלומר, דמי [ש]גורם לזה הוא אם תסירו מסוה הבושה מבין עיניכם ולא תחשבו ה', דבזה אתם נותנים שליטה לסמא"ל.

ומה שאמר בלשון הזה ולא תשימו קרחה, משום דהמשים יראת ה' בין עיניו הרי הוא חושב כאלו מסוה פרוש על עיניו שלא יביט בשום דבר זולתי בבצל המסוה, ולזה חכמים זכרונם לברכה משתמשים בלשון הזה ואומרים, יהי רצון שיהיה מסוה הבושה על פנינו. ומי שאינו שומר עיניו, הרי עשה קריעה למסוה ונשאר קרוח ממנו.

וזהו לא תשימו קרחה, דהינו לא תעשו קריעה למה שבין עיניכם, שהוא מסוה הבושה. וכל זה למת, דהינו בשביל מת, שהוא סמא"ל הנקרא 'מת', כמו שכתוב

לא תעשו כן לה' אלהיכם - אל תעבדו את ה' דוקא במעשה מסים

שמעתי הפסוק ברמז מקבל מצדיקי הדור, דהנה יש בני אדם אשר חק קבוע להם כמה ילמדו וכמה יאמרו תהלים וכיוצא, ואכלו את חקם אשר נתן להם. ובדעתם שפכר נתנו להבורא המגיע לו, ויתר היום הולכים בטל ומבקשים שר כפנחס.

והנה המשפיל אל דבר אין לך יום דומה לחברו, ועת לפזר ועת לכנס, לפעמים המעשה פזאת ביום זה הוא מצוה, כגון שעושה הדבר בהצנע עבור כבוד שמו, ולמחר אותו הדבר בעצמו הוא עברה, כגון שיגיע הדבר להתפארות וכיוצא, ואי אפשר לפרש הדבר כי המשפיל יבין מעצמו.

הרמז בלשון הפסוק

וזה באה אזוהרת תורתנו לא תעשו כן לה' אלהיכם - רצה לומר פדמיון הנה ממש אותו ההנהגה, כי באפשר היום המנהג הזה טוב ולמחרתו הוא בהפך, והבן (וכן הובא בנעם מגדים תשא בשם החוזה מלובלין זיע"א, זה לשונו: על פי דברי הרב מורנו הרב ר' יעקב יצחק נ"י בפסוק 'לא תעשו כן לה' אלהיכם', דיש אדם שמחזיק בעובדא אחת בקבע, כמו תענית בכל יום או טבילה בכל יום וכדומה, ובאם לא יעשה דבר זה לפעמים הוא בעיניו כמתעטע, כי כבר נשרש בלבו שעובדא זו מביאה לו היראה והקדושה, ובאמת לא בן הדרך האמתי, שהרי זה כעובד לעובדא זו. ובאמת שאמרו ז"ל (תענית יא.) 'יושב בתענית נקרא קדוש, וכמו כן טבילה מביאה הארה, אף עם כל זה הפל מה', ופעמים נותן קדושה על ידי תענית ולפעמים דוקא אם אכל ושתה אז טוב לו, כמו בערב יום כפור. וזהו לא תעשו כן, רצה לומר דוקא 'כן', והבן היטב כי זה שרש גדול בעבודת ה'.

בנים אתם לה' אלהיכם לא תתגדדו ולא תשימו קרחה בין עיניכם למת. כי עם קדוש אתה לה' אלהיך ובך בחר ה' להיות לו לעם סגולה מכל העמים אשר על פני האדמה (יד א-ב)

פתוחי חותם

רבי יעקב אביחציקא זיע"א

יראה תמיד את ה' כנגדו ובה יתביש לחטא ויגביר חילות הקדושה

אפשר לרמז, דהנה עם בני ישראל בחרם ה' להיות לו לעם קדוש, ועל ידי תורה ומעשים טובים שיהיו עושים מגבירים ועושים חילים של קדושה להגדיל ולהאדיר

עצמו. ומה עדיף, בודאי נפש יהודי, החצוב מתחת כסא הכבוד - חשוב יותר מגופו. ואין כאן מקום להאריך בזה.

ואין לשער עד כמה עוזרים ומסייעים לאיש יהודי כאשר מאזינים ומקשיבים לצרותיו ודאגותיו, והוא נוכח לדעת שיש משתתפים בצער, ואינו לבד 'בדד'. ובמה שיכול, אף בדבור בעלמא, להוציא צרותיו בפיו, ולתנות דאגותיו בפני חבריו, זה מקל עליו לפעמים יותר מעזרה ממשית. ובכן אין לזלזל בשמיעת אמן לחבריו.

עקר גדלות הבעש"ט זיע"א שהיה פונה מקל עניניו ועסקיו בעבודת השם יתברך בכדי להאזין לנדכאים ולהקל עליהם

ובילדותי שמעתי מפי זקני החסידים, שאמרו שהגם שאין להעריך גדלות מאור עיניו הבעל שם טוב הקדוש משיח ה', בדרגותיו הגבוהות והנשגבות, ובהשגותיו הנוראים ומדרגותיו המפלאים, עד שאמרו צדיקים שאם היה בדור הנביאים היה נביא, ואלו היה בדור האבות היה כאחד מהם, פידוע.

בכל זאת עקר גדלותו היה, שהיה פונה מקל עניניו ועסקיו בעבודת השם יתברך - אף שכל רגע ורגע היה אצלו קר מפז, בכדי להאזין לאלמנות שבורות ורצוצות, ושאר נדכאים, בשפכם שיח לבם הרצון מצרותיהם, ולהקל עליהם. מזה מתגלה לנו במעט ערכו הגדול והנורא של הבעל שם טוב הקדוש זי"ע, שהוא למעלה מהשגותינו ודו"ק.

הרמז בלשון הפסוק

וזהו הבטחת הבורא את הברכה אשר תשמעו. שתשמעו ותקשיבו זה לזה, ותזכו להיות סבלנים ולשמע צרות ודחקות הזולת, שכן סתם בני אדם אינם אוהבים לשמע צרות ורעות חברו, ויותר נהנים לשמע מילתא דבדיחותא.

ואם תשמעו - מבטחת לכם הברכה בתורת סגולה בלי טעם, שתוכלו לשמע צרות ויסורים של יהודים - ועל ידי זה ואת הברכה, תזכו להרבה ברכות.

ואין ערך למי אשר מיטיב לחבריו בהאזנות והקשבת מצוקותיהם, וכמה מקל עליהם בכך, שיודעים שיש להם ידיד עם אמן קשבת לדאגותיהם (אחרות ישראל יב):

לא תעשו כן לה' אלהיכם (יד ד)

אגרא דכלה

רבי צבי אלימלך מדינוב זיע"א

ואמרו 'באחד שעריך' – להעיר אליו שהוא מיוחד שבסנהדרין שאין כמוהו מורה, כאמרו (ישעיה יא ד) 'ושפט בצדק וגו', ולא למראה עיניו? שפוט וגו', אלא והריחו ביראת ה'. ופרוש 'שעריך', על דרך אמרו (להלן כה ז) 'ועלתה יבמתו השערה'. ואמרו 'בארץ' – להעיר כי הורתו ולדתו בארץ ישראל הקדושה.

רמז למובא בזה שאם קהלה אחת יתעוררו בתשובה מיד לבוא המשיח

או ירצה על זה הדרך. 'אביון' באחד 'שעריך' – על פי דבריהם ז"ל שאמרו בספר הזהר (מדרש הנעלם נח), וזה לשונו: אי חדא קהלה או חדא פנישתא יתעורון בתשובתא מיד אתי בן דוד, עד כאן.

ומעתה 'אביון' הוא תאב בדבר זה שהוא 'אחד שעריך', שזה יספיק למלאות תאוותו לבא ברוח. ואמרו 'בארץ', העיר מקום תאוותו, היא ארץ הקדושה 'אשר ה' אלהיו נותן לה', שהוא תאב מתי תפקד העיר הינה חמדת הלבבות.

ויצו ה' לכל איש ישראל שלא יאמץ את לבבו וגו', אלא יתחזק בכל עז ותעצומות למלאות חשק האחד המיוחד, כי באמצעות מעשה בני אדם, ובפרט במצות הצדקה, דכתיב (ישעיה נד יג) 'בצדקה תכונני'.

ונמר אמר 'מאחיד האביון' – פרוש מסבת אחיד האביון הודוע, שיעריך אדם בדעתו שהמעשה הוא לתכלית דבר זה של משיח ה' שמו חיים. (וזה לשון הספר הקדוש בית אהרן (לכ"ב תמוז): לכל צדיק יש חלק במשיח לפי המדה שתתן. ובה נחא מאמר הגמרא (סנהדרין צח:) חזקיה אומר חזקיה שמו, רבי ינאי אומר ינאי שמו, מנחם אומר מנחם שמו וכו', ולכאורה הוא תמוה, וכי בשביל שהיה שמו חזקיה יאמר שגם משיח נקרא שמו חזקיה, וכן ינאי או מנחם. אבל לפי מה שדברנו נחא, כי זה ידוע כי שמו של אדם מורה על עצמותו של הדבר אשר בעבור זה הוא בא בעוה"ז לתקן, וזה ברור לידעני חזן, כמאמר הכתוב 'וכל אשר יקרא לו האדם נפש חיה הוא שמו'. ועתה האמוראים שזכרנו עם שמותם, ידעו מה שבאו לתקן, ותקנו בשלמות כל אחד חלקו כל חלקו שיש לו במשיח, אשר זה החלק שמו חזקיה וזה החלק שמו ינאי, וזה החלק שמו מנחם וכו'. לפיכך זה אומר חזקיה שמו וזה אומר ינאי שמו, וזה אומר מנחם שמו, ואלו ואלו דברי אלקים חיים. – 'לפיכך גם הצדיק השלם בעל אור החיים אמר ששמו חיים – הכל כמו שאמרנו. וצדיק אחד אמר שר"ת חיים – חזקיה ינאי משיח, או מנחם):

בפנימיותו בודאי נשאר טהור, ויש עליו רשימה דקדושה (די טהרה בלייבט), ובלי ספק שכל התעוררות והתחזקות בעניני טהרה בחדש אלול, ממשיכים השפעה וברכה לשאר ימות השנה.

והוא יסוד גדול בדרכי העבודה. דכח הטהרה הוא תמיד ונשאר לתמיד, ומשפיע על האדם בכל עת גם אם נדמה לו לכאורה שלא נשאר מזה כלום. ולכן בהגיע חדש אלול, אל יאמר אדם בלבבו, מה לי להתחזק ולשפר דרכי ולשוב אל ה', הלא יודע אני שאחרי ימים הנוצרים, אחזור שוב למצבי הקודם, אלא יקח לו התחזקות מהלכות הדגים כנ"ל.

דמכל התחזקות של דרכי טהרה נשאר אצל כל יהודי, רשם ונקדה פנימית המשפיעה לתמיד ולכל המצבים, אף שיש עתים שאינה נפרת מבחוץ. ומכח נקדה זו יש לבני ישראל כח להתחזק בעבודתם בכל הזמנים והמצבים, דעניני הטהרה והקדושה, אינם הולכים לאבוד לעולם ותמיד משאירים רשם נצחי באדם:

כי יהיה בד אביון מאחד אחיד באחד שעריך בארץ אשר ה' אלקיך נתן לה לא תאמץ את לבבך ולא תקפץ את ידך מאחיד האביון (טו ז)

אור החיים

רבי חיים בן עטר זיע"א

רמז למלך המשיח המתאוו לבוא וסובל מחמת צוונותינו

בדרך רמז להעיר הערה גדולה על אחד המיוחד שבאמה, שאליו אנו מקווים ומצפים מתי יבא, והוא מלך ישראל משיחנו, אשר הוא אביון, ויכבד נמשל לעני כאמרו (זכריה ט ט) 'עני ורכב על חמור'. ורמז הדבר אשר יסובבנו להיות אביון.

ואמר 'בד' – פרוש בסבתו, כי צוונותינו האריכו קצנו. גם רמז בחבת 'בד' כי הוא אביון בנו, שמתאווה מתי יבא לגאלנו, וצא ולמד ממה שאמרו רבותינו ז"ל במעשה רבי יהושע בן לוי ששקראוהו מלך המשיח שאלו על ישראל שבעולם, ואמר לו רבי יהושע בן לוי כי הם יושבים ומצפים ביאתו, וכששמע בן גצה החסיד בבכייה רבה מתשוקתו לבא לגאלם.

ולזה רמז באמרו 'מאחד אחיד', שהוא המיוחד שבאחיד, על דרך שפרשו רבותינו ז"ל (תרגום יונתן בראשית כו י) באמרו 'כמעט שכב אחד העם' שרצונו לומר אחד המיוחד, שהוא מלך העם.

בזהר הקדוש (ח"ג רעה.) על פסוק 'על פי שנים עדים יומת המת' (להלן יז ח). משום ד'עין' גימטריא סמא"ל, וכשאתה מסיר מסנה הבושה נתת יד לסמא"ל לשלט עליך, וזהו למת, כלומר בשביל מת שהוא סמא"ל השולט עליך. משום שעם קדוש אתה לה' אלהיך, והקדושה עקרה תלויה בעיניך, שאם אתה חושב תמיד ה' בין עיניך בזה נכרת קדושתו בדך, ואם לאו, לאו. לכן הזהר מאד ושמר נפשוך מאד:

את זה תאכלו מכל אשר במים, כל אשר לו סנפיר וקשקשת תאכלו, וכל אשר אין לו סנפיר וקשקשת לא תאכלו טמא הוא לכם (יד ט"ז)

לחזות בנעם

רבי אברהם מסטריקוב זיע"א

יש ללמד מסימני הדגים חזק גדול שכל התעוררות פועלת ומניחה רשימה בנפש האדם

מפסוק זה הנקרא בחדש אלול, ראוי לקחת חזק ולמוד בעבודת ה'. בדגמרא חלין (סו.) שנינו סימני הטהרה של הדגים הכשרים: בדגים כל שיש לו סנפיר וקשקשת. יש לו עכשו (סימנים) ועתיד להשירן בשעה שעולה מן המים כגון אקונס וכו' הרי זה מותר.

ויסוד הדין הוא מדרשת חז"ל מהפסוק בפרשת שמיני (ויקרא יא ט) 'את זה תאכלו מכל אשר במים כל אשר לו סנפיר וקשקשת במים'. דהינו, שאם בשוהותם במים היו לדגים סימני טהרה סנפיר וקשקשת, אז אף על פי שאחר כך כשצדום ועלו ליבשה נשרו מהם הסימנים ואין נראים עליהם עוד, מכל מקום הדג כשר לאכילה, וכן נפסק להלכה בשלחן ערוך יורה דעה (סימן פג ס"ג).

ולמדנו כאן יסוד בעבודת ה'. כי לכל איש יהודי יש לפעמים זמן טוב שמתעורר ומתחזק בקדושה ובטהרה ונכרים עליו 'סימני טהרה'. אמנם לאחר זמן נחלשת ההתחזקות ובאים עליו נסיונות קשים, ונחלשת ההשפעה מההתעלות שהיתה לו מקדם. אבל אסור לו להתנאש בראתו שאין לו תועלת ממה שהתעלה והתחזק מקדם, אלא יקח חזק מן הדגים.

דכל דג שהיו עליו 'סימני טהרה' מלפני כן, אף על פי שאחר כך נשרו הסימנים והלכו, מכל מקום נשאר הדג בטהרתו, וכשר הוא לאכילה – בן האדם, אף על פי שאין מרגיש עתה שום 'סימן טהרה' מן ההתעוררות הקודמת, מכל מקום

הפטרה

קדשת לוי

רבי לוי יצחק מברדיטשוב זיע"א

בגלות אין אנו יכולים להתחיל התפלה בהתלהבות גדולה ולעיתים לבוא נזכה שתקף תחלת התפלה תהיה באש והתלהבות

וכל שעריר לאבני אקדח וכל גבולד לאבני חפץ (ישעיה נד יב). דהפלה הוא, דאדם צריך להתפלל בהתלהבות גדולה, אף עכשו בעונותינו הרבים יש לנו מחין קטנים ואינן יכולים להתחיל תפלה להתפלל בהתלהבות גדולה, רק אחר כך באמצע הדבורים בא אדם לידי חיות.

מה שאין בן כשיבא משיח צדקנו במהרה בימינו אז יהיה פלם ידעו את ה', כמו שכתוב (ישעיה יא ט) 'ומלאה הארץ דעה את ה' כמים לים מכסים', ואז נתחיל תפלה בהתלהבות ואש גדולה. וזהו 'וכל שעריר כו', וכל גבולד לאבני חפץ':

שבת מברכים אלול

שפע חיים

רבי יקותיאל יהודה מצאנז זיע"א

האדם אינו יודע מה טוב עבורו, לכן מבקשים 'שימלא ה' משאלותינו' רק אם הם 'לטובה'

מבקשים בברכת החדש 'שימלא ה' משאלות לבנו לטובה', אף שלכאורה הוא תור לשון, כי ברור שמשאלות לבו של אדם הנם לטובתו. אלא שאדם בחסר ידיעתו לא יודע מה באמת טוב בשבילו, לפעמים הוא תאב ומבקש דבר מסים והוא לא יודע שזה עלול לגרום לו רעה גדולה, לעמת זאת מה שנגאח לו לפעמים בצרה גדולה היא באמת טובה וישועה עבורו, לכן מבקשים 'שימלא ה' כל משאלות לבנו' רק אם הם אכן 'לטובה' וכו'. אדם קרוץ מחמר לא יכול להבין איזה דבר לתועלתו ואיזה מקרה לרעתו. עליו לבטח בה' ולדעת שכל מה שה' עושה עמו הוא לטובה, לכן יקבל באהבה את כל הפא עליו, הן לטובה והן מה שנגמה לו רעה, כי בודאי שגם זו לטובה אלא שטחו עיניו מראות.

באור הפסוק 'ראה אנכי נתן לפניכם היום ברכה וקללה' לפי הנ"ל

בזה נפרש הכתוב ראה אנכי נתן לפניכם היום ברכה וקללה, להורות לבני ישראל שרק אנכי – השם תתברך בעצמו, יודע ומכיר מהו ברכה ומהו קללה, אצל בני אדם מה שנגמה להם ברכה יכול

לפעמים להיות קללה, ומה שנגאח קללה יתכן שהוא ברכה, לכן צריך האדם לבטח בה' והוא יעשה הטוב בעיניו.

'אני לדודי' – אשא עיני אל הבורא, כי רק הוא יודע מה טוב עבורי

בשבת הקרובה מברכים חדש אלול, ודורשי רשומות אמרו אלול ראשי תיבות 'אני לדודי ודודי לי' (שיר השירים ו ג), יש לרמז לפי דרכנו, שהאדם נושא עיניו 'לדודי' בכל הענינים, כי הוא בעצמו לא יודע מה לבקש, לכן הוא משליך יתבו על השם תתברך שיגמר בעדו לטובה. 'ודודי לי' – שהשם תתברך דורש רק את טובתו ואין לו שום נגיעה עצמית, כי הרי הכל צריכים לו ואין הוא צריך לכולם, אכן בזכות ששם בה' מבטחו, יהא 'ודודי לי' – שהשם תתברך ישגיח עליו בעינא פקיקא ויגילו מכל רע (דרשות חורשי ראה תשמ"ב):

• לשונות של אור •

אהבה

מדרש משה

רבי משה מרדכי מפילוב זיע"א
מרב אהבת הבורא לא יהיה פנאי לדברים גרועים

ולפי זה יובנו אמרי קדוש אא"ז מאיר עיני הגולה וצללה"ה (האדמו"ר מקוצק) שאמר לאנשי סודו, שרצונו מהם שאם ח"ו יבא לפניהם נסיון דעברה ופרשו מזה לא רק מחמת שאסור לעשות לבר, רק גם פן מחמת שלא יהיה להם פנאי לבטל לדברים גרועים מאהבה ודבקות שיהיה להם לבוראם (תרע"ב הפטרה):

אכילה

נעם אלימלך

רבי אלימלך מליז'נסק זיע"א
יקדש עצמו בעת האכילה כאלו אוכל תרומה ומקדשים

'ואכלת לפני ה' – רצה לומר שתתנהג באכילתך שיהיה הכל לפני השם, דהיינו בקדשה. ומפרש הכתוב 'מעשר דגנך' כו' – פרוש שצריך האדם לדמות לעצמו כאלו אוכל מעשר או בכורות קדשים, כמו שהיו הלוי והכהן אוכלין בפרשות גדול ובקדשה גדולה:

דברי אמת

רבי יעקב יצחק מלובלין זיע"א

אם מתגברת עליו ההנאה ימשך ידו עד שתשבר תאוותו

צריך לזהר להיות פונתו לשמים בכל, ואם רואה שמתגבר עליו הנאותו ולא לשמים, ימשך ידיו עד שישבר תאוותו, כי אם שנגאח לו שראוי שיאכל לשמר את נפשו, ועוד פונות כפי שנגאח לו, יחזר ויאכל (פרשת ראה):

בטחון

מי השילוח

רבי מרדכי יוסף מאידביצא זיע"א
על האדם לראות גם בעת שטוב לו שהכל מהשם תתברך

טבע האדם לזעק ולצעק לה' בעת צרתו מה עשה לו, ובעת שישפיע לו כל טוב טח עינו מראות כי מה' הוא, ויאמר כחי ועצם ידי עשה לי את כל החיל הזה, על פן מראה השי"ת 'ראה אנכי כו' הינו כי הכל הוא מהשי"ת:

מאורי אור

רבי דוד מסקווינא זיע"א

צריכים סיעתא דשמיא לעצם העשיה

העולם אומרים על הפסוק 'וברכה ה' אלהיך בכל אשר תעשה' – אז מ'טוט, העלפט דער אויבערשטער [באשר פועלים ועושים עוזר הקב"ה], והאמת הוא שרק אם יהיה 'וברכה ה' אלהיך' אז 'בכל אשר תעשה', שגם להעשיה צריכים סיעתא דשמיא:

בית החסידים

אמרי אמת

רבי אברהם מרדכי מגור זיע"א

בבתי כנסיות ובבתי החסידים זוכים להשראת השכינה

לשכנו תדרשו ובאת שמה. בשם אא"ז ו"ל, שיכולים גם היום לקים זאת בבתי כנסיות ובבתי החסידים שהם מקדש מעט (תרצ"ג):

הסתפקות

אמרי נעם

רבי מאיר מדזיקוב זיע"א

בעניני עולם הזה לא ידאג כלל

בעניני העולם הזה, לא גייט למרחוק, רק באשר הוא שם, ולא יעלה כלל במחשבתו מה שיקרה לו ביום המחרת,

כך עומד להתפלל, הוא מרגיש טעם ומתיקות באמירת התבות של התפלה הקדושה, וטועם נעימות קדושה בכל דבור ודבור שיוצא מפיו.

ובאמת תפלה כזאת עושה רשם בעולם העליון, והוא דבר מרגש להאדם הדק היטב, שמרגיש איך יוצאים התבות מפיו, על דרך מאמר חז"ל שאמר רבי חנינא בן דוסא 'אם שגורה תפילתי בפי' כו' (ברכות לד.).

מה שאין בן, באם האדם אינו עושה חשבון הנפש עם עצמו חס ושלום, וחי בדרך הפקרות, וחקך כשקם ממשתו אינו שם לבו שצריך להכין עצמו לתפלה לפני נורא עלילה, והולך ושב בענינים שונים המבלבלים מחו ומחשבתו בעניני עולם הזה, אחת הנה ואחת הנה.

ואחר כך כשכא לבית התפלה אינו נכנס במורא על ראשו, ומיד הוא מוצא אנשים הגמתו שעומדים ומשיחים דברי רשות, או חס ושלום דבורים אסורים, או חס ושלום בשעת התפלה מה שאסור על פי הגמרא ושלחן ערוך.

ואחר כך כאשר איש הזה שקל בדעתו בכל הנ"ל, כאשר הוא מתחיל להתפלל וכבר מחו מלא שטותים וזבלים, אי אפשר לו לכוון פונת התפלה.

והרי הכל מעידים ומגידים ערך וחשיבות התפלה של האיש הזה, אף על פי ששניהם התפללו תפלה אחת, מכל מקום רואים בחוש הפרש וחלוק פרוח מרח ממערב.

והרי על ידי זה רואים שיש אלקים בישראל, המופיע אור קדשת והתעוררות דבקות אלקיה, להרוצים להתקרב לפניו בתפלה בלב שלם, ומי שמכין עצמו להיות כסא להקדושה, יש אצלו השפעת השכינה הקדושה (פרשת ראה):

יש לבאר 'ראה אנכי', כלפי מעלה, שרמוז 'אנכי ה' אלקיך' שבשעת הדברות בראיתא, לראות הש"ת:

שמיעה

מחשבת נחום

רבי יוסף מקוידנוב זיע"א

עצם השמיעה לבד היא ברכה

'את הברכה אשר תשמעו, שעצם השמיעה היא כבר ברכה, אף אם לא יוכל לקיים הכל, אבל על כל פנים מעט ישאר אצלו, וזה המעט גם נחשב כבר לברכה:

• עמוד התפלה •

דברי שלום

רבי אברהם שלום מסטרופקוב זיע"א

על ידי שמירת הפה והכנה רבה קדם התפלה זוכים להרגיש בה נעימות וקדושה

שמעתי מפבור קדשת אבי הקדוש מן משינאנא וצללה"ה, שהסביר שדרכי עבודה הישירה, הוא אינו בא בלא הכנה מקדם.

דהיננו כמו שרואין בחוש דרך יראי ה' תפלה, שקדם התפלה יש להם זמן קבוע ללמד תורה הקדושה בטהרת המקנה שעורין בסדרן, בהתלהבות והתקשרות המחשבה בבוא עולם תפלה.

ואפלו מי שאין לבו מוכן ללמד בעמקות ובפולס, מכל מקום אמר תפלות ושירות ותשבחות ותהלים כל חר לפום דרגא דיליה, לאיש כזה שמתנהג כזה, ואחר

ובתיב 'אל תדאג דאגת מחר', רק צריך להסתפק עצמו כמה שיש לו כרי חיו באותו היום (ר"ה ראה):

כאשר האדם קטן בעיני עצמו קל לו לשמח

והיית אף שמח. כי כל אפין ורקין מעוטין, ואי אפשר לאדם להיות בשמחה רק כאשר הוא בתכלית המעוט ואינו מבקש כלום, ואז לא יחסר לו שום דבר, ויכול לאחו בשמחה:

עבודת ה'

אמרי אמת

רבי אברהם מרדכי מגור זיע"א

אין פשרות בעניני יהדות

בעניני יהדות אין פשרות, כשמקבלים שאם לא ישמעו יש קללה, את הברכה אשר תשמעו וגו' והקללה אם לא תשמעו, זה הוא קבלת על מלכות שמים שלמה (תר"צ):

שויתי

אמרי שמואל

רבי שמואל שמעלקא מניקלשבורג זיע"א

קיום 'אחרי ה' אלקיכם תלכו' על ידי 'שויתי ה' לנגדי תמיד'

אחרי ה' אלקיכם תלכו. הינו שילך מבית הכנסת עם השם ב"ה שיהיה תמיד במחשבתו, על דרך שויתי ה' לנגדי תמיד, אזי בכל הליכותיו ובכל פעימותיו ה' לפניו והוא מקיים 'אחר ה' אלקיכם תלכו':

לב שמחה

רבי שמחה בונם מגור זיע"א

'ראה אנכי' - לראות את השם יתברך

אוצרות גאוני הדורות

בעבודת ה' אז הוא סימן קללה ח"ו.

לא תוכל לאכל בשעריך מעשר דגנך ותירשך ויצהרד (יב יז)

ילקוט הגרשני

רבי גרשון שטיין זצ"ל

הפרשת מעשר לשם שמים ולא בשביל להתעשר

שמעתי הפונה, דבאמת אמרו חז"ל (תענית

סימן שהוא לטובה, אבל אם אדרבה מוסיף על רעתו, הוא סימן שהוא לנזקתו.

והינו דאמר משה לישראל 'ראה אנכי נתן לפניכם היום ברכה וקללה', אשר הוא ברכה מאת ה' ואשר הוא קללה, ובמה תוכלו לבחון, אמר אחר כך 'את הברכה אשר תשמעו אל מצות' כהנ"ל, דהינו שאם אתם מוסיפין בעבודת ה' אז הוא סימן ברכה, והקללה אם לא תשמעו אל מצות ה', דהינו שאם אתם ממעטין

ראה אנכי נתן לפניכם היום ברכה וקללה

(יא כו)

מהר"ם שיק

רבי משה שיק זצ"ל

ברכה המסיעת לעבודת ה'

הנה הפעל חובות הלככות (שער הכניעה פ"ד) כתב, שהקב"ה נותן עשירות לאדם הוא מחמת ג' דברים, האחד לטובה, והשני לנפיון, והשלישי לנקמה, ואם זה העשיר מוסיף בעבודת ה' מחמת עשרו אז הוא

שאלו המלאכים בשר בחלב

וצריך להבין המושג הפסוקים האלו, וגם תבות 'אשר על פני האדמה' למאי אתי. ונראה בס"ד על פי דאיתא במדרש (שחר טוב ח ב) דמשה רבנו ע"ה השיב להמלאכים שאמרו 'תנה הודך על השמים', שאכלו בשר בחלב אצל אברהם אבינו ע"ה, ובה דידן נצח.

והנה איתא במסכת חלין (קיד:) דילפינן אסור אכילה לבשר בחלב מלא תאכל כל תועבה. ולפי זה אתי שפיר, דמקדם קאמר כי עם קדוש אתה וכו' ובה בחר ה' מכל העמים אשר על פני האדמה, הינו שלפי שאתם קדושים בחר בכם מכל העמים 'אשר על פני האדמה' דיקא.

אבל לפי זה יקשה אם כן שהקב"ה חפץ בקדושים, אם כן למה לא נתן התורה על השמים שהם בודאי משרתיו קדושים מאד, ועל זה מתרץ לא תאכלו כל תועבה, דהינו שמזה הפסוק נלמד אסור אכילה לבשר בחלב, ואם כן הם שעברו על זה ואכלו אצל אברהם אבינו ע"ה דידן נצח.

נתון נתן לו ולא ירע לבבך בתתך לו כי בגלל הדבר הזה יברכך ה' אלהיך בכל מעשך ובכל משלח ידך (טו ע)

מנחת יצחק

רבי יצחק הכהן זצ"ל

נתינת צדקה יותר מכדי חיובו מתרת לשם קבלת פרס

יש לדקדק דלמה כפל דבריו 'נתון נתן'. ועוד באמרו 'ולא ירע', מהיכא תיתי שירע. ועוד מהו 'כי בגלל' וגו', הא תנן (אבות פ"א) אל תקוה פני כבודיך המשמשים את הרב על מנת לקבל פרס.

ונראה לפרש בהקדים מה שכתב מהר"ש פרימו ז"ל לתרץ מה שהקשו התוספות בפסחים (ח:) על מאי דאמרין האומר סלע זו לצדקה על מנת שיחיה בני הרי זה צדיק גמור, מהא דתנן 'אל תקוה' וכו', יעני שם מה שתרוצו.

והרב הנזכר תרץ, דאם כבר נתן ויצא ידי חובתו, ושוב רצה לתן פעם אחרת יתר על חיובו, אז יוכל להתנות ולא שינך בזה על מנת לקבל פרס. מעתה זהו פונת הכתוב נתון נתן, רצה לומר אפילו שפבר נתת לו ויצאת ידי חובתך תתן לו שוב פעם אחרת, ולא ירע לבבך בתתך לו מסבת שפבר נתת לו, כי בגלל הדבר הזה יברכך ה' וגו', רצה לומר שתרוצו בזה שתוכל להתנות על מנת שיברכך ה'.

מוכח שמה שפורש משאר דברים אסורים שנפשו של אדם קצה בהם, הוא רק מפני שבטבעו ממאס בהם, ואם היה נהנה מהם היה עובר גם עליהם. אבל אם עושה מה שישיר בעיני ה', ומונע ובודל את עצמו גם מאסורים שנפשו של אדם חומדתו, אז מקבל שכר גם על אלו שנפשו קצה בהם, על כן מסים פי גם על שלא יאכל את הדם יקבל שכר שייטיב לו ולבניו רק כי תעשה הישר בעיני ה' בשאר דברים גם כן, אבל לא אם רק את הדם לא יאכל.

כי תשמע בקול ה' אלהיך לשמר את כל מצותיו אשר אנכי מצוך היום לעשות הישר בעיני ה' אלהיך (יג, ט) בנים אתם לה' אלהיכם (יד א)

ויאמר שמואל

רבי שמואל עלוש זצ"ל

ישראל קדמו למלאכים בקבלת התורה בגלל היותם בנים

נראה לבאר את סמיכות הפסוקים, בהקדים את מה שכתבו המפרשים (החיד"א בראש דודי פר' בשלח) בבאור הטעם שנתנה התורה לישראל ולא למלאכים, אף שבמבאר בגמ' בבא מציעא (קח:) ש'בר מצרא' קודם, כלומר, שבעל קרקע הסמוכה לקרקע העומדת למכירה, נתנת לו זכות קדימה בקניית הקרקע, ואם כן, המלאכים קודמים לזכות בתורה, שהרי הם סמוכים לשמים מקום התורה. ובאורו, שהטעם שנתנה תורה לישראל אף על פי כן, משום שישיראל נקראים בנים, וכתב הר"ף בתשובה (חובאה בשיטמ"ק ב"מ קח:, ועי' ש"ך חו"מ סי' קעה ס"ק ל, ופתי"ש שם ס"ק ג), שאב הנותן מתנה לבנו אין בו דין 'בר מצרא'.

ומעתה יובן, אמר הפסוק "כי תשמע בקול ה' אלהיך לשמר את כל מצותיו אשר אנכי מצוך היום", והטעם שאתם קבלתם את התורה והצטויתם על המצוות, הוא בגלל "בנים אתם לה' אלהיכם", ובמתנה לבן אין דין 'בר מצרא', ולכן לא הקדמו המלאכים בקבלת התורה. (באדיבות 'מכון חכמי ספרד' נתיבות)

כי עם קדוש אתה לה' אלהיך ובה בחר ה' להיות לו לעם סגולה מכל העמים אשר על פני האדמה. לא תאכל כל תועבה (יד ב-ג)

אבני אליהו

רבי אליהו פרינקל זצ"ל

זכו ישראל לקבל את התורה מחמת

ט.) עשר בשביל שתתעשר, אבל מכל מקום טוב יותר לתת מעשר לשם שמים ולא בשביל להתעשר, כי אם יתן בשביל זה אזי יאכל שכר המצוה בעולם הזה ונפסד, ולעולם הבא הנצחית לא ישאר לו מאומה.

וזה שאמר לא תוכל לאכל בשעריך מעשר דגנה, כלומר לא תעשה זאת לאכל בשעריך דהינו בעולם הזה שכר מצות מעשר, כי אם לפני ה' אלקיך תאכלנו, כלומר תניח לך שכר המצוה לאכל ממנה בעולם הבא לפני ה'.

רק חזק לבלתי אכל הדם וגו' לא תאכלנו על הארץ תשפכנו במים (יב כג-כד)

זכרון משה

רבי משה מאמאן זצ"ל

המנועות מאכילת דם מחמת צווי ה'

יש להבין הלא הדם מתר בהנאה, ולמה צריך שפיכה. ולמה מדרמה התורה שפיכת הדם למים. ונראה במה שאמרו חז"ל אל יאמר אדם אי אפשי בבשר חזיר, אלא יאמר אפשי, אבל מה אעשה ואבי שבשמים גזור עלי. כי אם יאמר אי אפשי בבשר חזיר, נמצא פי אין לו מצוה במניעתו מאכילת חזיר, כי אינו עושה זאת מחמת מצות ה', רק מחמת כי נמאס אכילתו אצלו, על כן יאמר אפשי לאכל בשר חזיר, אף מחמת צווי ה' לא אוכל, ויש לו מצוה במניעתו עצמו מאכילת בשר חזיר.

וכמו כן אמרה התורה באכילת הדם, כי יש אנשים שקצה נפשם באכילת הדם, לא יאמרו שאינם אוכלים הדם מחמת שקצה נפשם בהדם, אז לא יהיה להם מצוה במניעתם מאכילת הדם, על כן אמרה תורה לא תאכלנו על הארץ תשפכנו, ולא מחמת שהוא נמאס אצלך על כן תשפכנו, רק במים, והא דומה בעיניך כאלו הוא מים זכים ונקיים הטובים לשתיה, ועם כל זה אתה שופכו מחמת שהקב"ה צוה עליו שלא לאכלו.

לא תאכלנו למען ייטב לך ולבניך אחריך כי תעשה הישר בעיני ה' (יב כה)

שערי שמחה

רבי שמחה בונם סופר זצ"ל

שכר על פרישה מאכילת דם כשפורש אף מאסורים שנפשו מחמתו

כי באמת מי שאינו מקים כל שאר מצות ועובר על מצות שאדם חומדתו, מזה

מראה הגדול

רבי רפאל אשכנזי זצ"ל

הצדקה המעלה ביותר היא נתינה לגבאי הצדקה

בפסוק זה רבו התמיהות וההקדוקים. א. מהו שאמר "נתון תתן לו" בלשון יחיד, והלא מצות צדקה היא לעניים רבים ולא רק לעני יחיד, וראוי היה לומר 'להם'. ב. מדוע יש לחשש שיהיה רע בעיני הנותן צדקה לעני, עד שהצריך הפתוב להזהיר "ולא ירע לבבך בתתך לו". ג. גם אם נמצא טעם שיהיה רע בעיני האדם על שנתן צדקה לעני, מדוע לא פרשה זאת התורה. ד. הרי פשוט שאזהרת "ולא ירע לבבך" חוזרת על הנתינה שקדמה לה, ואם כן די בזה, ומה הצריך בתוספת "בתתך לו". ה. דבר פשוט הוא שעל ידי נתינת צדקה יזכה לברכה ה', ומה הצריך לומר במפרש "כי בגלל הדבר הזה יברכה ה' אליהך בכל מעשך ובכל משלח ידך".

ונראה לבאר, בהקדים שהצדקה המעלה ביותר היא מה שמבאר בגמ' ב"ב (י), 'נותנה ואינו יודע למי נותנה, נוטלה ואינו יודע ממי נוטלה', והינו ע"י שנותן לגבאי הצדקה, והוא נותן לעניים.

אלא שלכאורה היה מקום לומר, שיש להעדיף לתת את הפסוק ישירות לעני, וזאת מחשש שיאבד הפסוק בטרם יספיק הגבאי למסור את הפסוק לעני, והנותן יפסיד את המצוה. אף אין הדבר נכון, כי אף שבשמים גלוי איזה פסוק אבד, הרי לבני אדם אין הדבר גלוי, ואינם יודעים איזה פסוק אבד, ומטעם זה ה' נותן שכר לכל אלו שנתנו את הצדקה לגבאי, אף לאותו אחד שהפסוק שנתן אבד (וכעין זה כתב רבי רפאל יוסף חזן בספרו 'מערכי לב', ח"א דרוש לג).

עוד יש להקדים את דברי הירושלמי (גיטין פ"ה ה"ט), 'שלא תאמר, איש פלוני (כהן) מגלה עריות ושופך דמים, והוא מברכנו? אמר הקב"ה, ומי מברך, לא אני מברך, שנאמר 'ושמו את שמי על בני ישראל ואני אברכם' (במדבר ו, כז). ומדברי הירושלמי משמע, שלא רק באשר גלוי לשמים שהכנה הוא עובר עברה, שה' הוא זה שמברך, אלא תמיד ה' מברך, וזאת כיון שלבני אדם אין ידוע אם הכנה שמברך אותם הוא צדיק או רשע. וכן היא דעת רבי עקיבא בגמ' חלין (מט), 'כהנים מברכים לישראל, והקב"ה מסכים על ידם, ומשמע שקוף הוא בכל הכהנים.

ומעתה יובנו דברי הפסוק, "נתון תתן" את הצדקה, ולא לעניים עצמם, וזו הצדקה המעלה ביותר. "ולא ירע לבבך" מסבת "בתתך לו", כלומר, אין לך לחשש שבגלל שנתת לגבאי, ולא לעני עצמו, שהפסוק יאבד לפני שיגיע ליד העני, ובכך תפסיד את המצוה. והטעם לכך הוא, כי אין ה' משלם את השכר לפי מה שגלוי לפניו, שהפסוק שאתה נתת הוא שאבד, אלא לפי הנראה בעיני בני אדם, שאינם יודעים ממי אבד. וראיה לכך, "כי (שהרי) בגלל הדבר הזה יברכה ה' אליהך" בברכת כהנים, והינו, כמו שבברכת כהנים ה' מברך אותך תמיד, לא רק באשר גלוי לה' שהכנה רשע, אלא גם באשר גלוי לו שהכנה צדיק, וזאת בגלל שכלפי בני אדם אין הדבר גלוי, אם כן גם כאן, אף שגלוי לה' שפסוק אבד, בכל זאת יתן את שכרך, שהרי בני אדם אינם יודעים שפסוק הוא שאבד. (באדיבות 'מכון חכמי ספרד' נתיבות)

דברי שלום ואמת

רבי שלום עמאר זצ"ל

הנותן מתוך עני יזכה לתת מתוך עשר

נראה לבאר, כי מה שפסל הפסוק ואמר "נתון תתן", ללמד, שאף עני המתפרנס מן הצדקה חייב לתן צדקה. [א.ה. עי' ב"מ (לא): שדרשה "נתון תתן", 'אין לי אלא מתנה מרבה, מתנה מועטת מנין, ת"ל "נתון תתן", מפל מקום. וכתב ה'תורה תמימה' (ע"ה), שגאון שזהו המקור לדברי מר זוטרא בגטין (י), 'אפלו עני המתפרנס מן הצדקה יעשה צדקה', כי מן הסתם העני נותן 'מתנה מועטת'].

וזהו שהמשיך ואמר "ולא ירע לבבך בתתך לו", כונן הפסוק לומר לעני שלא יהיה רע לך על כך שנתת מתנה מועטת ולא מרבה, "כי בגלל הדבר הזה שנתת מתוך הדין, יברכה ה' אליהך בכל מעשך ובכל משלח ידך", וכאשר תתעשר, תוכל לתת מתנה מרבה. (באדיבות 'מכון חכמי ספרד' נתיבות)

אכילה לשם שמים

כתב סופר

רבי אברהם שמואל בנימין סופר זצ"ל

אכילת בשר לשם חזוק הגוף

ואמרת אכלה בשר כי תאונה נפשך לאכל בשר בכל אות נפשך תאכל בשר (יב ט). ונראה לפרש, כי אף שהתיר ה'

לאכל בשר, הינו מה שצריך לאדם להוסיף לו כח ולהברות גופו, וכל אחד יאכל לפי מה שמבין בשכלו שיכריא את נפשו בו, אבל יש שאוכלים רק מפני שמתאוים תאוה לאכל, ואלו אוכלים גם כשמוזק להם, כי לא יוכלו לעצור את עצמם מלמלאות תאונתם לשעה, ועל דרך זה אסור לאכל בשר.

וזה שאמר ואמרת אכלה בשר כי תאונה נפשך, דהינו נפש השכלית תאונה לאכל, כי השכל מחייב לאכל לחזוק הגוף, בכל אות נפשך תאכל בשר ולא באות החמרית כמו בהמה שאוכלת.

אבקת רוכל

רבי הלל ליכטנשטיין זצ"ל

קדשת גופו של האדם על ידי מעוט תאוותיו

ואמרת אכלה בשר כי תאונה נפשך לאכל בשר בכל אות נפשך תאכל בשר. כי ירחק ממך המקום אשר יבחר ה' אליהך לשום שמו שם (יב כ-כא). למה שמפרש הזהר פסוק (שמות כה ח) 'ועשו לי מקדש', שעל ידי קיום תרי"ג נעשה כל בנין גופו מקדש לה', מזה מוכח שיש דמיון והשפעות לצדיק המקיים תרי"ג עם מקדש ה', מעתה אם על מקדש ה' ממש שהוא בירושלים אמרה תורה המקום אשר יבחר ה' בו, כן ראוי נמי לומר על בנין גופו של צדיק המקיים תרי"ג, וגם הוא הוא המקום אשר יבחר ה' בו, מאחר שהוא מרובה לקדשה. **וכזה** אפשר לפרש כונן המשך הפסוק כי ירחק ממך המקום אשר יבחר ה', והינו הגם שטורח ומשתדל לעשות רצון ה', ועם כל זה אינו זוכה להיותו בבחינת 'ושכנתי בתוכם', אזי הטעם הוא משום בכל אות נפשך תאכל בשר.

משום הכי תשתדל בכל כחך למעט תאוה זאת, משום שאי אפשר לבוא למדרגה זו בפעילות הנפש כל כך שיהיה מקדש לה', אם לא על ידי הכנעת הגוף ולמעט תאוותיו, ואז דווקא יוכל לזכות להיותו נקרא בשם 'המקום אשר יבחר ה' בו'. (כלל ה פרט ב)

אהבת חיים

רבי חיים יהודה דייטש זצ"ל

לעשות מרשות מצוה

וזכחת מבקרך ומצאנך אשר נתן ה' לך כאשר צויתך ואכלת בשעריך בכל אות נפשך (יב כא). יש לרמוז הא דמבאר בכל הספרים הקדושים להזהר באכילה

ערוגת הפנים

רבי משה גרינוולד זצ"ל

אכילת בשר ללא רגזנות

נראה לפרש בס"ד על פי מאמר רז"ל (גיטין ע.) לפחות שליש מאכילתו, כפי שאם יכעס יעמד על מלואו. והנה קימא לן ביוזרה דעה (סי' מב ס"ח) דצבי ואיל אין להם מרה אצל הפכד, עין שם, וכפי המבאר בדברי רז"ל (ברכות סא:) דכבד כועס, ומרה זרקת בה טפה להניחה מריתחא, ומחאי טעמא טרפה בנקב המרה, וכשר אם המרה נבלעת בתוך הפכד. ומסתברא דחיות הנ"ל שאין להם מרה אצל הפכד מסתמא אין להם מדת רגזנות, מדלא המציא להם הבורא יתברך שמו מרה להניחם מריתחא.

והנה הכא פתיב בכל אות נפשך תאכל בשר, דהינו כל שבעו ואין צריך לפחות השליש משבעו, על כן בא רחמנא להזהיר בצבי וכאיל כן תאכלנו, דהינו כאותן חיות שאין להם מדת רגזנות, דלא שייך שאם יכעס יעמד על מלואו.

בשר אזי בכל נפשך תאכל, וכאכילת הבהמה יהיה דומה אכילתך.

קח לדוד

רבי אליעזר דוד גרינוולד זצ"ל

אל יהיה להוט אחר אכילת בשר

וזבחת מבקרך ומצאנך אשר נתן ה' לך באשר צויתך ואכלת בשעריך בכל אות נפשך. אף באשר יאכל את הצבי ואת האיל בן תאכלנו (יב כא-כב). פרוש רש"י ידוע, ויש לפרש על פי פשוטו, כי הכתוב מזכיר שלא להיות להוט אחר תאוות בשר לאכל ולמלאות תאוותיו כי אם לצורך, כאלו היה צריך לחזר אחריה בהרים וגבעות והיה קשה להשיגה, כי אז בודאי לא יטריח ככה כי אם לצורך ולהכרח.

והינו דהזהירה התורה וזבחת מבקרך ומצאנך שהם ברשותך בלי שום טרח, אף לא תאכלנו למלאות תאוותך מאחר שהוא ברשותך וקל להשיג, רק באשר יאכל את הצבי ואת האיל שצריך לרדף אחריהם בהרים וקשה להשיגם, כן תאכלנו.

שיהיה במקום עבודה ובמחשבות קדושות כמו שמקנים שאר מצות עשה, ולעשות מהרשות מצוה ולא רק לאכל למלאות תאוות, והינו דאמר וזבחת מבקרך ומצאנך וכו' באשר צויתך, דהינו לחשבו כאלו היה מצוה, כלומר להזהר לעשות מרשות מצוה.

דבש וחלב

בשם רבי שמעון סופר זצ"ל

זמן הראוי לאכילה

כי ירחיב ה' אלהיו את גבולך באשר דבר לך ואמרת אכלה בשר כי תאונה נפשך לאכל בשר בכל אות נפשך תאכל בשר. וצריך עיון בפילות הלשון. ויש לומר על פי הירושלמי מחלקת הראשונים אי יותר צריך לאדם לאכל רק בשיהיה רעב מאד ויהיה מכרח בדבר, אחרי דהוא מעשה בהמה. ויש אומרים להפך דאם ירעב נפשו אזי יהיה אכילתו בכל יצרו ותאוותו, עד שלא יוכל לכוון לאכל בכונה לשם ה' על דרך 'בכל דרךך דעה', והסכים לזה הרמב"ם ז"ל. וזה שאמר הכתוב כי ירחיב ה' אלקיך את גבולך אזי מיד ואמרת אכלה בשר, דאם תמתיך עד כי תאונה נפשך לאכל

מעשי צדיקים

צועק ובוכה, "ציון, ציון, אוי לי שראיתך בכך", והיה מתמרמר כל כך בבכי והכה על פניו מחמת צער, עד שנתעלף ושכב ונרדם על פניו.

בחלומי באה כדמות אשה ונתנה ידיה על פניו, אחר נגבה דמעות עיניו ואמרה לו, התנחם בני אברהם, כי יש תקנה לאחריתך ושבו בנים לגבולם, כי אשיב את שבותם ורחמתיים.

הקץ רבי אברהם הלוי משנתו וחזר לצפת שמח וטוב לב, כשראה אותו האר"י, אמר לו, אני רואה בך שזכית לראות השכינה, מעתה בטוח אתה לחיות עוד עשרים ושנים, וכן היה, הוא חי בדיוק עשרים ושנים נוספות ואחר נאסף אל עמו. (אור ישר עמוד העבודה)

וזבחת מבקרך ומצאנך אשר נתן ה' לך באשר צויתך ואכלת בשעריך בכל אות נפשך (יב כא) **ברש"י**, למדנו שיש צווי בצביחה היאך ישחט, והן הלכות שחיטה שנאמרו למשה מסיני.

הפנסת בזכותו בקולות של למוד משניות וגמרות, זהר ומדרשי רז"ל, תהלים פזמונים תחנונות ובקשות.

מי יוכל לספר תקף החסידות של אותו חסיד, עד כדי שהקדוש האר"י ז"ל זיע"א העיד עליו שהוא גלגול של ירמיה הנביא. **יום** אחד אמר לו האר"י ז"ל, עתה נשלמו ימיו ואין לך עוד לחיות, רק תקנה אחת אני רואה לך ואפשר שתחיה, ואם תזכה לחיים תזכה לעוד עשרים ושנים שנה, התקנה היא שתעלה לירושלים לכתל המערבי, שם תשפך את תחנונתך, והיה אם תתרצה לפניו יתברך ותזכה לראות השכינה, תחיה עוד כ"ב שנים.

מיד כששמע אותו חסיד את דברי האר"י ז"ל, הסתגר שלושה ימים ושלושה לילות בתענית ובקש בבכי גדולה, ולסוף שלשת הימים הלך לפני הכתל המערבי והתפלל שם ובכה בכיה גדולה, ופתאום נשא עיניו וראה על גבי הכתל המערבי דגמת אשה מאחוריה, ובאיזה מלבוש ראה אותה, אין רצוני לכתב לחוס על כבודו יתברך.

מיד כשראה אותה נפל על פניו והיה

ראה אנכי נתן לפניכם היום ברכה וקללה (יא נו) **ספר** הרה"ק רבי אברהם מקאליסק זיע"א, כי בשבוע שבו קוראים בתורה בפרשת ראה, הגיע בפעם הראשונה הרה"ק רבי דב בער ממעזריטש זיע"א להסתופף בצל רבו הרה"ק הבעל שם טוב זיע"א.

וכן בפרשה זו הגיע הרה"ק רבי מנחם מנדל מויטעבסק זיע"א לראשונה אל רבו המגיד ממעזריטש, ובפרשה זו הגיע רבי מנחם מנדל מויטעבסק לארץ הקודש. אחר הוסיף רבי אברהם מקאליסק שבפרשה זו יש לצפות לבשורות טובות, והפטיר "זו שבת גדולה". (מוקנים אתבונן)

לשכנו תדרשו ובאת שמה (יב ה)

איש יהודי היה בצפת עיר הקדש מיחידי סגולה, ושמו רבי אברהם הלוי זצ"ל, בכל חצות לילה היה קם וסובב ברחובות ונותן קולו בבכי, והיה צועק צעקה גדולה בקול מר ויללה ולכל תלמיד חכם היה קורא בשמו, ולא זז ממנו עד שראוהו קם מן המטה, בשעה זו התמלא בית

נתון תתן לו ולא ירע לבבך בתתך לו כי בגלל הדבר הזה יבנה ה' אלוקיך בכל מעשך ובכל משלח ידך (טו י)

בעיניה סמוכה לאלקסנדר גר עשיר מפלג שהסתופף בצלו של הרה"ק הישימח ישראל מאלכסנדר זיע"א, שכמדת עשרו כן גדולה היתה מדת קמצנותו, מעולם לא נתן פרוטה לעני ולא הכניס אורח לביתו להאכילו לחם.

באותה עירה התגורר מלמד שהיה עני ואביו ובקשי הוציא את פרנסתו ממלאכת המלמדות, בביתו זכה לארבע עשרה בנים ובנות, חלקם כבר הגיעו לפרקם, אך לרש אין כל.

יום אחד החליט המלמד לבקש עזרה מהעשיר אולי יצליח לשבר את לב האבן ויתן לו סכום שיסיע לו להשיא את ילדיו, הוא נגש לביתו והחל לדבר על לבו מעמק נפשו, ותאר את מצבו הקשה, בבקשה שהעשיר יתן לו מתנה שיש בה כדי להשיא לפחות אחד מילדיו.

משראה כי העשיר אינו מתלהב להענות לבקשתו, הוא הוסיף ואמר כי איננו חפץ במתנה גמורה, אלא אף הלוואה תסיע לו מאד, וכאשר ירחיב ה' את גבולו ישיב את חובו בנפש חפצה.

כאשר שמע העשיר את דבריו התמלא בכעס, הוא החל לצעק עליו ולחרפו בקולי קולות על חצפתו ועזות פניו על שמלאו לבו לבקש ממנו בקשה כזאת, וגרשו מביתו בבשת פנים.

העני עזב את הבית ברוח נכאה ונסע הישר לאלקסנדר, בהגיעו לפני הישימח ישראל נפתחו מעיני דמעותיו, והוא בכה ללא הפוגות. הרבי שאל מדוע הוא בוכה כל כך, והוא ספר לרבי את כל אשר קרהו ואת מצבו הקשה ללא נשא. שמע הרבי את דבריו והרגיעו, ואמר שיקנס לבית המדרש שם ישב וילמד ויסיר כל דאגה מלבו, כי ישועת ה' כהרף עין.

פעבר מספר שעות הגיע אותו עשיר קמץ לבית הרבי בבקשה גדולה והוא נרעש ונבהל, והגיש לרבי פיתקא עם פדיון על אשתו שחלתה באפן פתאומי, מצבה חמור מאד, וטובי הרופאים שהזעקו למטתה אינם מוצאים לה מזור ותרופה.

פנה אליו הרבי ושאל, "האם תוכל לחזר בפני על תפלתך שהתפללת הבקר", והוא החל לחזר בפני הרבי את גסח התפלה ממה טובו וכו', שאלו הרבי האם התבוננת בדברי המשנה אלו דברים שאדם

לא תאמץ את לבבך ולא תקפץ את ידך מאחיק האביון (טו ז)

אחד מעשירי קאמינקא שהיה מפרסם בקמצנותו, התפאר בפני הרה"ק רבי שמואל מסאמינקא זיע"א שהוא מסיים כל יום לפני שחרית את כל ספר התהלים ללא הפסקה.

השיב רבי שמואל, הפרוש האמתי של תהלים ללא הפסקה, הוא שלא יהא הפסק ופרוד בין הפה ללב, אם אומרים תהלים בפה ואין לב טוב לעזר לצרכי צדקה, מפסיקים בכך בין הלב לפה כי תהלים ראשי תבות, 'לא תקפץ ידך מאחיק האביון'. (שולחן קאמינקא)

פי פתח תפתח את ידך לו והעבט תעביטנו די מחסרו אשר יחסר לו (טו ח)

בכל יום לפני תפלת שחרית ממלא היה הרה"ק הצמח צדיק זיע"א את כף ידו במטבעות, אחר היה מקפל את ידו כאגרוף ומכה על לבו באמרו 'סלח לנו' וכו', ולאחר מכן מחלק את הסכום שהסתכם בערך לח"י וייגיש לצדקה.

בערב חג הסוכות היה הצמח צדיק מתהלך אנה ואנה כשבידו חפן שלם של שטרות כסף, וגם באותו יום היה דופק בידו על לבו, ולאחר מכן מחלק את השטרות לעניים.

גבאי מיוחד היה לצמח צדיק בשם מאיר אליהו, והוא היה ממנה על הצדקות הרבי בעצמו, וכן כשנדרש לפעמים להעמיד אדם על רגליו בסכומים עצומים, היה הרבי עושה זאת בעצמו, ברם הנתינות השבועיות והחדשיות של העניים הידועים, היו מתבצעות על ידי מאיר אליהו.

כשהפצירו בצמח צדיק שיעשה פרוה למעילו למען יחס לרבי בימות החורף הקרים, הוא השיב, "מאיר אליהו הוא הפרוה שלי, הוא מחמם אותי".

לפני הסתלקותו הורה הצמח צדיק לר' מאיר אליהו שבחדש הראשון לאחר פטירתו ימשיך לתת לכל מי שהיה רגיל לתת בחייו, והשאיר עבור כך סכום כסף, כשספרו את המעות לאחר הסתלקותו, מצאו שהחשבון תאם בדיוק לסכום שנדרש למשך חדש. (שרפי קודש - אמרי חיים)

הזמן הרה"ק החדושי הרי"ם זיע"א לעיר שבה התגוררו שני שוחטים, צעיר וזקן, והוא שלח אחר השוחט הזקן לבדק את ספינו למען ישחט עבורו עוף, אך הספין לא הוטבה בעיניו והוא לא רצה לאכל משחיתו.

אחר שלח החדושי הרי"ם אחר השוחט הצעיר, והוא שכבר שמע כי הרבי לא הסכים לאכל משחיתת השוחט הוותיק והמבוגר, נשבר לבו בקרבו והגיע לאכסנית הרבי בלב שבור מתוך הכנעה ושפלות, כאשר הראה לרבי את הספין, הוא צוה עליו לשחט עבורו.

אחר הדברים הגיע השוחט המבוגר לאכסנית הרבי ואמר, "אני רואה שעלי לעזב את מקצוע השחיטה, שכן הרבי מאן לאכל מהספין שלי, ואני חושש פן אכשל ואכשיל אחרים באכילת טרפות חלילה".

ענה לו החדושי הרי"ם, חלילה, המשך בעבודתך כשוחט, אחר שהראית לי את ספינו מאנתי לאכל ממעשה ידך, לפי שראיתי על הספין שלך גאווה יתרה, והיא לא הוטבה בעיני, מעתה תשמר מפל התנשאות, ותמשיך לזכות את בני ישראל באכילת בשר כשר ומהדר. (בישיבים חנמה)

השמר לך פן תנקט אחריהם אחרי השמדם מפניך ופן תדרש לאלהיהם (יב ל)

הברתי בחור שלמד בשיבת לייקווד והיה נוסע אל הרה"ק רבי יעקב יוסף מסקווירא זיע"א, ובמשך תקופה מסוימת החלו בלבולים באמונה להטרידו וכל מיני מחשבות אשר לא כדת עלו במחו. **משהתענין** בצרתו עם ראש ישיבת לייקווד רבי אהרן קוטלר זצ"ל, הוא הורה לו שיקנס לטל עצה מרבי יעקב יוסף מסקווירא, כשנכנס הבחור אל רבי יעקב יוסף והתאונן על מחשבותיו המוזרות, שאל הרבי האם יש לו איזה קשר לכניסה של עבודה זרה.

אחר עיון וברור נודע שבכל עת שרצה הבחור לכוון את שעונו לזמן המדיקה היה מציץ בשעון שעל בגין הכניסה הסמוכה, ועל פי אותו שעון היה מכון את שעונו. הרבי הורה לו לבטל זאת ולא להציץ יותר אל הכניסה, ומאותו יום נעלמו כל מחשבותיו הרעות ויותר לא פקדוהו בלבולי אמונה.

כשישח הבחור לראש הישיבה רבי אהרן על הדין ודברים אצל הרבי והוראתו הברורה, התפעל מאד והפליא את דבריו הקדושים. (רזא יקירא פר' חיי טרה)

שהקדוש השם שיהיה כתוצאה מן הנס, יקרב את כל המשפחה לחיק היהדות".
(משה איש האלוקים)

אתה ובנה ובתך ועבדך ואמתך והלוי אשר בשעריך והגר והיתום והאלמנה אשר בקרבך (טז יא)

בימי בראשית של ישיבת פוניבז', היזקק ראש הישיבה **הרב יוסף שלמה בהנמן** זצ"ל לסכום כסף גדול בדחיפות עד למחרת היום, והיה עליו להתרוצץ כדי להשיג את ההלוואה הגדולה.

הרב מרגל היה בהתרוצצויות מסוג זה, אבל ביום זה הוא לא יכל להקדיש לכך זמן, כי היה עליו להשתתף בכנס דחוף עם גדולי תורה בענין חשוב שלא סבל כל דחוי. הרב שח את מצוקתו לרב דיסקין ששמוח לעזור, והבטיחו שישפיל בענין וישיג לו את ההלוואה הדרושה.

הלה הלך אל הגמח"ם שגשלח אליהם, קבל את הכסף, ונסע אל הישיבה כדי למסרו בידי הרב, כשמידי פעם הוא מביט בשעונו כי שעת הכנס התקרבה ובאה, והוא רצה להפקיד את הכסף בידי הרב עוד עוד לפני הכנס החשוב.

נושם ונושף הגיע למשרד הישיבה כדי למסר את הכסף, בדיוק בזמן שהיה הכנס אמור להפתח, והוא חשש שכבר לא יפגש את הרב, מה רבה היתה הפתעתו כששמע שהרב נמצא בביתו והוא כלל לא הלך לכנס החשוב.

מיד פנה לבית הרב ומצאו עומד ומלטף ילד קטן בשם שמעון טורנר שבכה בכי תמרוורים, הילד בכה, והרב בכה עמו כשהוא מזיל דמעות ורתחות שהתערבו בדמעותיו של הילד הקטן.

התפלא הרב דיסקין ושאל את הרב פהנמן מה ארע, הו היה עליו להמציא פעת בכנס הדחוף, והרב ספר לו, "לפני כל נסיעה אני נכנס לבקר את ילדי בבתי אבות, כמו אב שנפרד מילדיו, וכשהגעתי ראיתי את הילד ממרר בבכי, שאלתי את המדריך מה ארע, והוא השיב שלפני זמן קצר קבל הילד ידיעה שאחד מאחיו האהובים כבר אינו חי, הוא נהרג על ידי הנאצים בשואת אירופה.

הילד החל לבכות, ואני עומד כאן ובוכה עמו, ומשתדל להרגיעו, אמר נא לי, הכיצד יכלתי לנסע לכנס חשוב ודחוף ככל שיהיה, כשילד יהודי יתום מצטער ובוכה". (הרב מפוניבז')

ופרצה בזעקות שבר נוראות, אתן לכם כסף ככל שתבקשו, צעקה ביאוש אל הרופאים, אנא הצילו את הבן שלי.

רופא בכיר נגש אל האשה ואמר לה, "תבני, כסף כאן לא יעזור, בנך פצוע קשה ונמצא בסכנת חיים, אף לצערנו אין כל סכויים להצילו ונותרו לו רק שעות ספורות לחיות, יותר כבר אין מה לעשות.

לשמע המצב הנורא הגבירה האם הנסערת את צעקותיה, קולה הרעיד את כתלי בית החולים, ואנשים רבים התקבצו סביבה, משתתפים בצערה ומנסים להרגיעה ללא הצלחה.

בין הנאספים היה אחד שהעז לגשת אל האם המתפלשת ביונה ואמר לה, בתל אביב ישנו צדיק אחד שקוראים לו הרבי מלעלוב, מספרים עליו שהוא מחולל נסים ונפלאות, אולי כדאי שתגשי אליו והוא יעזור לך.

זימ של תקנה נצת בעיני האשה, מיד נסעה בבהלה לתל אביב, התפרצה אל חדרו של הרבי בזעקות נוראות ובכיותיה קרעו שחקים, "רבי הושיעה נא, בני עומד למות, אנא ברח אותו שחיה".

נד הרבי בראשו במבט של חמלה וברך קצרות, "ה' יעזור", מעודדת מן הברכה שבה לבית החולים, אף למחרת חזרה שוב אל הרבי ממרת בבכי וספרה, אמנם הרופאים מביעים את פליאתם כיצד הפצוע עדין בחיים, דבר הנוגד את כל תחזיותיהם, אף המצב עדין קשה ומסכן.

"אינני זזה מכאן עד שהרבי יבטיח לי שבני יחיה", צעקה במר נפשה, הרבי לא רצה להבטיח אף ענה לה במלים ברורות, בעזרת ה' בנך עוד יוכל לאכל פזית מצה בליל הסדר.

היה זה בחדש אדר, ולא חלפו ימים מועטים והנס התרחש, בארץ פלא החל הבן להחלים מפציעתו לפליאת הרופאים, ובהגיע ליל הסדר פוּרְרו לחולה פזית מצה והוא אכל ובלע פדת וכדין, פעבר תקופה קצרה הפצוע החלים כליל וירד ממטת חליו.

כאשר בא החיל אל הרבי להודות לו על הצלתו, קבלו הרבי במאור פנים ושוּחַח עמו בחיבות באותה שעה התעורר בלבו לשוב אל חיק היהדות וקבל על עצמו להניח תפילין מדי יום ביומו.

"בשעה שבאה אלי האשה", גלה הרבי מאחר יותר למשמשו, "ראיתי שמצבו של בנה נואש ואין תקנה לחייו, נכנסתי לעבי הקורה משום שראיתי

אוכל פרותיהן בעולם הזה והקרו קימת לו לעולם הבא.

התנא מונה במשנה גם בקור חולים והכנסת כלה ולוית המת, לכאורה תמוה, מדוע הכניס התנא הכנסת כלה בין בקור חולים להלוית המת, אלא הוא רצה לרמז לנו שאם יש חולה בבית, ורוצים שהוא יבריא ולא יבואו ח"ו להלוית המת, העצה לכך היא לקיים מצות הכנסת כלה ובזכותה יבריא החולה, לכן אם רצונו שזוגתו תבריא, תן למלמד מעריך ארבע מאות רובל כדי שיוכל להשיא את בנותיו, ואז תתרפא זוגתך ברפואה שלמה מן השמים.

הרבי מהר לקרא למלמד שישב בבית המדרש, והוא נכנס לחדר הרבי והשתומם לראות את העשיר עומד במקום וגם העשיר השתומם. הוא הוציא מצורו ארבע מאות רובל כסף והניח על שלחן הרבי. הישמח ישראל פנה אל המלמד ואמר לו, קח את הכסף ותשיא בו את בנותיך, ולאותו קמץ אמר מבטיחך אני כי בעזרת השי"ת זוגתך תתרפא. וכן היה היא נרפאה לחלוטין ללא צורך ברופא ותרופה. (תולדות היטח ישראל)

ששת ימים תאכל מצות ובימים השביעי עצרת לה' אלקיך לא תעשה מלאכה (טז ח)

סקרנותו של המשמש של הרה"ק רבי משה מרדכי מלעלוב זיע"א גברה, כבר תקופה ארצה שהוא מבחין בשלוש נשים שאינן שומרות תורה ומצות המגיעות בקביעות אל הרבי, בקורן אצל הרבי היה בעיניו לפלא, ובהזדמנות הראשונה כשהגיעו שוב לבקור, נגש אליהן ושאל לפשר בואן.

נענו לו הנשים וספרו בתם לבם כי שלושה אחיות הן, ובזכות ברכתו הקדושה של הרבי ארע נס גדול לבנה של אחת מהן, הדבר הביא אותן לשנות את ארץ חייהן, והן נמצאות עתה בתהליך של התקרבות לתורה ומצות.

בנה של אחת האחיות שהתגוררה בחיפה, שרת בצבא בחיל השריון, באחד הימים כשערכו אמונים בשטח פתוח עלה הטנק שבו נסע על מוקש והתפוצץ, רסיס פלדה שסע את גרונו וקרע את צנור הושט, והוא הבהל לבית החולים כשהוא פצוע קשה ומצבו קריטי.

ההורים שהבהלו למטתו שמעו בחרדה מפי הרופאים שעליהן להתכונן לגרוע מכל, האם נתקפה בהיסטריה

פרשת ראה

ואתן הודאות ושיר אזמרה

אילו היה סעיד, הגוי המרוקני, יודע את האמת לאמתה על מצבו הכלכלי של רבי דוד בן חסין, פייטנה הנודע של יהדות מרוקו לפני כמאתיים וחמישים שנה והנודע לתהילה בקובץ שירתו 'תהלה לדוד', דומה כי הסיפור כלל לא היה מתרחש.

שנת תפ"ז, השנה שבה נולד רבי דוד בן חסין, הייתה גם שנת מותו של הסולטן "מולאי איסמעיל". אם במשך שנות שלטונו של הסולטן הייתה מרוקו מצויה בסדר שלטוני ובמוראה של מלכות, הרי שעם מותו נכנסה מרוקו לסחרור של ממש, לתקופה של אנרכיה ומלחמות של ירושה עקובות מדם.

כמו תמיד, הקרבנות החפים מפשע היו בני ישראל שכלל לא היו קשורים למריבות ולקטטות. חמושים בכלי משחית נכנסו חיילים אל העיר מכנאס, פשטו על המלחא, היא השכונה שבה התגוררו היהודים, וערכו בה פוגרום קשה מאוד, הרגו קרוב למאתיים יהודים ושדדו רכוש רב.

רבי אהרן בן חסין, אביו של רבי דוד, היה אחד מאלו שאיבדו בפרעות קשות אלו את כל רכושם. גם השנים שלאחר מכן היו טראגיות וקשות מאוד לעם המרוקני בכלל ולבני ישראל בפרט, כיון שמכות טבע קשות חזרו והכו שוב ושוב את מרוקו. השמים נעצרו, גשמים לא ירדו, והבצורת הקשה הביאה בעקבותיה רעב ומחסור נוראים, שבתורם הביאו להתפרצויות של מגיפות קשות וקטלניות שדלדלו את האוכלוסייה ורוקנו את העיר הגדולה מיושביה.

אל תוך העוני והמחסור הקשה נולד רבי דוד בן חסין, המשורר הנערץ שידע להכניס אל שיריו את נפשו הפיוטית, ובתוך מצב זה חי את חייו הצעירים. בשיריו ניתן לשמוע הד למצבם הקשה של היהודים, על חרפת הרעב ועל התופעות השליליות והרעות שבאו מחמת כך.

את פרנסו הדחוקה והמצומצמת מצא רבי דוד בן חסין, לאחר נישואיו ועם הקמת משפחתו ברוכת הילדים, במילה הכתובה. עיקר עבודתו הייתה כסופר סת"ם, והוא עסק בכתיבת ספרי תורה תפילין ומזוזות, בכתב יד היפה והמסודר להפליא. בנוסף גם שימש רבי דוד בן חסין כמעתיק של כתבי יד לפי דרישת אלו שביקשו שיהיו להם העתקים מכתבי יד של גדולי הדורות.

במצב בו בני הקהילה היהודית במכנאס היו טרודים על המחיה ועל הכלכלה, בקשיי הפרנסה ובטרדות היום יום, לא הייתה דעתם פנויה עליהם להזמין כתיבת ספרי תורה חדשים או לבקש העתקה של כתבי ידות. ההזמנות של עבודות אלו כמעט ולא הייתה, כי אם לפי הצורך הבסיסי הנדרש בהחלט, וכך מצא רבי דוד את עצמו כשהוא כמעט מחוסר עבודה ובמצב כלכלי קשה, ולצערו גילה שאינו מסוגל לכלכל את ילדיו הרעבים ומבקשי הלחם.

טרדות הפרנסה הקשה והעניות המרודה הטרידו מאוד את רבי דוד בן חסין, והוא מתאר את מצבו במילים נוגעות ללב (בתוך שירו 'לדוד מזמור חסד ומשפט אשירה'): "זכור את עניי ומרודי כי כסף אפס, גדל הכאב ובאו מים עד נפש, הגיעו ימים אשר אין בהם חפץ, כל יום מרובה מחבירו קללתו, הגבר ראה עני בשבת עברתו".

המאזין לקינתו העצובה של רבי דוד בן חסין ישמע את מצבו הביש של המשורר הדגול שאינו יודע את נפשו מרוב צער ועגמת נפש. העדר הכסף לצרכיו הבסיסיים מביא את המשורר לקבוע דברים קשים מאוד על ימי חייו, שכל אחד מהם קללתו מרובה משל חבירו, עד שהוא מגיע למסקנה הקשה שימי חייו הם ימים שאין בהם חפץ.

אכן רבי דוד בן חסין היה איש נכבד מאוד, פייטן ומשורר בעל קומה, אך לא היה בכך כל ערובה למעמד כלכלי איתן וטוב. הפייטנות אמנם העשירה את נפשו ורוחו, אולם הותירה 'חסרון כיס' בצרור כספו המנוקב. רבים נהנו ורוו עונג וסיפוק מפיוטיו של רבי דוד, אך פרנסה לא הייתה לרבי דוד מכל פיוטים אלו.

שמו של רבי דוד בן חסין הלך לפניו ותהילתו נודעה אפילו אצל הגויים המקומיים במכנאס. אחד מאלו ששמעו על רבי דוד בן חסין היה 'סעיד', גוי מקומי, מושחת וערל לב, שמשום מה היה נדמה לו שקיימת משמעות פנינסית לכשרונו הנדיר של הפייטן רבי דוד בן חסין. על משכבו בלילות היה סעיד מפליג במחשבות ובדמיונות מופלגים על עושרו הרב של רבי דוד בן חסין, על המון מטבעות כסף וזהב, על אבנים טובים ומרגליות ועל חפצי ערך יקרים הנמצאים ברשותו.

הקנאה האיומה אכלה את לשדו של סעיד והוא לא הצליח להירגע מכך. כתולעת מכרסמת, הייתה הקנאה מחלחלת במוחו של

סעיד. מדי כמה שעות היה סעיד מוסיף לעצמו עוד כהנה וכהנה מחשבות שווא על רכוש שיש ברשותו של רבי דוד בן חסין, והשובע שיש לעשיר לא הניח לסעיד לישון.

עבירה גוררת עבירה: הקנאה המטורפת שאחזה בסעיד הביאה אותו לחשוב כיצד יוכל להעביר אליו את "הוננו" של רבי דוד בן חסין. הוא החל לתכנן תוכניות עברייניות שונות ומשונות כיצד יעביר לרשותו את כספו של רבי דוד בן חסין. סעיד הבין כי הוא אינו יכול לבוא כגנב בלילה או כליסטים מזויין בצהרי היום, שכן אם יתפס, יבלה את שארית חייו מאחורי סורג ובריח. היה ברור לו כי רק תוכנית מסודרת ומפתיעה תוכל להביא אליו את רכושו של היהודי בו קינא קנאה קשה כשאלו.

לא ניסה סעיד לברר על רבי דוד בן חסין, וספק אילו היה מאמין למציאות אילו אכן היה מברר. דומה שגם אם האמת הייתה מושמעת בפניו, שרבי דוד בן חסין, הוא עני ואביון שאין בידו לפורטה אפילו שווה פרוטה, לא היה בכוחה לשכנע לעזוב את מושא קנאתו. מבחינתו של סעיד, היה רבי דוד בן חסין עשיר מופלג, וכל האמצעים היו כשרים לגזול ממנו את כספו.

כאשר התוכנית מבחינתו של סעיד הייתה ערוכה ומסודרת, הוא ידע שהמפתח להצלחת מזימתו תלוי ועומד בכך שיעלה בידו לצוד את לבבו של רבי דוד בן חסין ולשכנעו כאילו הוא ידידו הנאמן. סעיד החל להתיידד עם רבי דוד, כאילו מדובר באוהבו מימים ימימה וחיפש כל הזדמנות כדי לשוחח עמו על דא ועל הא. מפעם לפעם אף העניק לו מתנות קטנות, כאשר היה לאל ידו, כאות ידידות.

ביום מהימים הצליח סעיד לנצל את תמימותו של רבי דוד בן חסין ולשכנע אותו להסכים להזמין אותו לאכול סעודה דשנה בביתו. הדבר היה חשוד בעיניו של רבי דוד, מה גם שלא סבר שעליו לאכול יחד עם גויים, אלא שלא יכול היה לעמוד מול הפצרותיו הבלתי פוסקות של סעיד שכפה והכריח אותו לעשות כך.

סעיד הגיע לביתו של רבי דוד בן חסין, ללא הזמנה מוקדמת, ובראותו כי קדירות תבשיל שפוטות על הכיריים לא נתן מנוחה לבעל הבית, וטען כי עתה הוא הזמן המתאים לאותה סעודה גדולה שכה הרבה דובר עליה. רבי דוד בן חסין ניסה עדיין להתנגד, אך

הנה לנו הפיוט המופלא במלואו בו גולל רבי דוד בן חסין בקיצור דברים את סיפורו של הנס, ועליו הוא שבנינו את הסיפור המעניין:

"בשירה חדשה, לאל חי אשירה, בנעימה קדושה. בשפה ברורה. נפלאות גדולות, נשגבות נוראות, עשה רב יכולות, עמי לטובה אות, לו אשא משאות, אוביל שי למורה ואתן הודאות. ושיר אזמרה.

חסדיו אודיעם, חדשים וישנים. ארומם בקהל עם, ובמושב זקנים, בנים ובני בנים. נסיו אספרה. ימים וגם שנים, לא אשכח אזכרה.

סתר אלי היה, מצר נצרני, מאיש בא בצדיה לתוך בית מלוני, מזג שתה ייני ויהי לו לזרא. פיתני רימני לכרות אליו כירה.

ישב בגאווהו לשתות בין משאבים, משכה סעודתו עד צאת הכוכבים. שכב מעצבים עד הגבר קרא. וצרים נצבים ועומדים השערה. נגזלה שינתי, מעיני נדדה, כי פחד פחדתי לבשתי חרדה כי פחים ומצודה, ושוחה לי כרה. לולי האל פדה, חרפה לבי שברה. דבר לעומתי בהפיגו יינו ואמר: גבתי, לקחתי ממנו. די נשבע בימינו, ימינא דשקרא, להפרע הונו, על אחת עשרה.

חי מעוז ומגדול הכה בסנוורים מקטון עד גדול, סובבים השומרים, מעל ראשי הרים את עול השררה, האיר לי מאורים בקדרותא דצפרא. זבחי תודה אזבח, פרים אשלמה, אתן שיר ושבח לאל שוכן רומה, היה לי לחומה, ולמחסה וסתרה, מזעם וחמה, ועברה וצרה."

על הפסוק (דברים יב י'): 'וְעָבְדֶתֶם אֶת ה' יְיָ שִׁבְתֶּם בְּאֶרֶץ אֲשֶׁר ה' אֱלֹהֵיכֶם מִנְחִיל אֶתְכֶם וְהָיִיתִי לָכֶם מִקָּל אֲבִיכֶם מִסִּבִּיב וְיִשְׁבְּתֶם בְּטַח', פירש הרה"ק רבי משה יחיאל מאזורוב זיע"א בספרו 'באר משה': בוא וראה שהכתוב רומז כאן מה שעניינו רואות כיום, שהרי לכאורה תמוה כפל הלשון: כי מאחר שכבר נאמר 'והניח לכם מכל אויביכם מסביב', אם כן, הרי ברור שבשעה שאין אויבים אזי יושבים בטח, ולמה חזר והוסיף 'וישבתם בטח'. אמנם הכוונה היא, שהישיבה בטח היא רק אם השי"ת בעצמו הוא שמניח מכל האויבים, ולא כשהתגברות על האויבים היא מעצמם בדרך של מלחמה, כי כשהישועה וההצלה היא בהתגלות ממנו יתברך, 'והניח לכם מכל אויביכם מסביב', אזי אין כל מורא ופחד של מלחמה וסכנה מחודשת, 'וישבתם בטח', יכולים לשבת במנוחה והשקט ללא כל חשש מכל אויביהם של ישראל.

פרצופו האמיתי של סעיד התגלה בבת אחת לרבי דוד בן חסין שלא ידע את נפשו מול עלילת השקר שטווה עליו סעיד. הוא ניסה להצטדק ולטעון כי זהו שקר וכזב, אלא שסעיד שלף את 'נשק יום הדין': הוא עמד וכשיד ימינו על ליבו נשבע כי כל דבריו אמת וצדק! רבי דוד בן חסין ידע היטב כי אצל בתי המשפט במרוקו יש תוקף לשבועתו של מוסלמי כהוכחה לאמת מוחלטת.

עוד סעיד חוזר על טענותיו, הוא החליט להוסיף תביעה חדשה: וכי דומה עליכם שדי יהיה בכך שהיהודי יחזיר לי את הכסף שגנב ממני?! בוודאי שלא! העונש המתאים ליהודי על גניבה כזאת היא שעליו לתת פי עשרה ממה שגנב. וכאן הצהיר סעיד את סכום העתק שהוא תובע מרבי דוד בן חסין.

רק בדיעבד התברר לרבי דוד בן חסין הנס הגדול שאירע לו באותם רגעים. במסגרת המזימה שתוכננה מראש, סיכם סעיד עם קבוצת עבריינים ערביים שתעמוד הכן ותמתין לרגע האמת בו הוא יזעיק אותם לעזרתו. הם כביכול יבקשו את הצדק וישדדו את רבי דוד בן חסין מכל כספו. תמורת השתתפותם בשוד הגדול הבטיח להם סעיד שהם יקבלו אחוזים נכבדים מתוכו.

העבריינים שהמתינו סמוך לביתו של רבי דוד בן חסין, כאילו הוכו בסנוורים מגדול ועד קטן ולא הגיבו כלום לצעקותיו של סעיד. סעיד שידע כי הוא כשלעצמו חסר כל תועלת הרים את קולו, בחושבו שישנים הם חבריו ועליו לעוררם, אלא שאיש מהם לא הגיע לעזרתו.

עם אור הבוקר הסתיים האירוע כשאנשי השיטור המקומי הגיעו למקום ולקחו יחד עימם את סעיד. בחקירה הצולבת שעבר סעיד, למרות שבועתו הנחרצת, הובררה תוכניתו הזדונית ושיתוף הפעולה עם אותם עבריינים נקלים. סעיד קיבל עונש כבד ורבי דוד בן חסין יצא בראש מורם כשהוא נותן שיר ושבח לבורא עולם על נס ההצלה שעשה עמדו.

סיפור זה אותו גוללנו ערוך על פי הפיוט המיוחד אותו כתב רבי דוד בן חסין כשבח וכהודאה על הנס הגדול שנעשה עמו כשניצל מידו של אותו גוי שביקש לשדוד את כספו. בדברי הפתיחה לפיוט כתב רבי דוד בן חסין: "פיוט יסדתי על נס שנעשה לי עם גוי אחד שהייתי בסכנה על ידו, לולי השם שהיה לי. נועם 'אני לאל דעות'. סימן: 'בן חסין דוד חזק'."

סעיד טען שסירובו הוא פגיעה בו ובכבודו. למעשה, סעיד נהג מנהג בעל הבית ועשה דין לעצמו, התיישב על יד השולחן, החל לקשקש במזלג ובסכין, כשהוא תובע בפה שיגישו לו את האוכל. כשרבי דוד נאלץ על כרחו להגיש לו את הארוחה, הושיט סעיד את ידו לארון שבפינת החדר, שלף משם בקבוק יין משובח, כזה האסור לו בשתייתו על פי דתו המוסלמית, והחל לשתות כוס אחר כוס בתאוה רבה.

אם דימה רבי דוד בן חסין שהאורח הבלתי רצוי, סעיד, יסיים את אכילתו ושתייתו ויעזוב את ביתו, התברר לו כי הוא טועה בהחלט. האירוח בביתו של רבי דוד בן חסין מצא חן בעיניו של סעיד, האוכל היה טעים לחיכו ובקבוקי היין שעוד המתינו בארון קרצו לו להמשיך לשתותם. סעיד שהחל את סעודתו בשעות הצהריים המוקדמות, משך את הסעודה עד לאחר זמן צאת הכוכבים.

כעת המתניה לרבי דוד בן חסין הפתעה נוספת: סעיד שכבר היה שיכור לחלוטין, ניסה לעמוד על מקומו, אך לא הצליח ללכת אפילו פסיעה אחת. השיכור התנווד מצד לצד וצעק לרבי דוד שיכין לו מקום שינה, שכן הוא אינו מסוגל ללכת לביתו. לא הייתה לרבי דוד בן חסין כל ברירה אחרת, ועל כרחו נאלץ להתקין מיטה ומצעים בפינת החדר. עד מהרה, נחרותיו הקצובות של סעיד השיכור נשמעו עולות בחלל הבית.

מזלו של רבי דוד בן חסין חזה כי דבר מה אינו כשורה. שנתו נדדה עליו והוא לא הצליח לתת שינה לעיניו מרוב דאגה. בתוך ליבו הרגיש רבי דוד כי ביקורו של סעיד בביתו, הסעודה אותה כפה עליו להגיש לו, היינות ששתה בביתו, ושנת הלילה העמוקה אותה הוא ישן כעת, כשהוא שיכור לחלוטין, עתידיים להסתיים שלא בטוב. הלואי ואטעה, הרהר רבי דוד לעצמו, ואין כאן מזימה מתוכננת היטב להפיל אותי בפח ולהביא לי רעה תחת הטובה שגמלתי עימו.

בשעת לילה מאוחרת נחרד רבי דוד בן חסין לשמוע את סעיד מצווח ככרוכיא וצורח בקול מר: הצילו, הצילו. היהודי, דוד בן חסין, גזל את כספי והשאיר ריק בחוסר כל.

העוברים ושבים ששמעו את צעקותיו של סעיד הגיעו למקום במהירות רבה ושמעו את סעיד מגולל סיפור בלהות: היהודי השקה אותי לשכרה כדי שאשקע בשינה עמוקה והוא יוכל לגזול את כספי. הנה ארנקי היה בכיס, מלא בשטרות כסף, וכעת הוא נעלם ואיננו. בתוך שנתי, שלף היהודי את הארנק והחביאו.